

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN  
Egy évre ... 36 kor.  
Fél évre ... 18 kor.  
Egy negyed évre 9 kor.  
Egy óra ... 3 kor.

Nyitási közlemények  
megállapodás szerint.

# ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült  
vasutak palotájában.  
TELEFON-SZÁM: 381.  
KIADÓHIVATAL:  
Aradi Nyomda Részvény-  
Társaság.  
József főherceg-ut 22. sz.  
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:  
Stauber József.

Péntek, szeptember 7.

## Kenyér helyett — ígéret.

Az új kormány olyan helyzetben van most, mint a szigorú színházi kritikus, aki végre hozzájuthatott, hogy a darabját előadják és a főszerepet is neki kell eljátszani. Lássuk: mit tud az, aki tinta helyett epébe mártja a tollát és a mások feladatáról úgy beszél, mintha az a legegyszerűbb munkája volna a földnek.

Batthyány Tivadar gróf is kormányra jutott és a tisztviselők végre boldogan lélegzettek fel: — a mi emberünk a hatalom polcán van, most már megszűnik a kálváriánk!

Amde a tündöklő jelszavakat másfél évtized óta megértő melegséggel racsosoló gróf most cserben hagyta az éhező tisztviselőket. Eljátszotta szerepét a hátatlan fiúnak, aki megszakította az összeköttetést az öt diákéveiben szeretettel támogató szegény rokonokkal, mihelyt diplomához jutott és milliomos partiet esnált. A kopott nagybácsi várjon, ha ilyen sokáig kibirta, ne alkalmatlankodjék az előkelő rokon szalonjában rojtos nadrágjában és foltos kabátjában.

Hohó, gróf ur, nem addig van az! Lejárt már az ideje annak, amikor büntetlenül lehetett egész társadalmi osztályokat hosszú éveken át ígéretekkel traktálni. A világháború negyedik esztendejében nem lehet a korgó gyomrot szépen csengő frázisokkal elhallgattatni annak, aki mesterségesen felesigázta a rendes falatok utáni vágyát. Batthyány Tivadar gróf már másfél évtizede áll a tisztviselői mozgalmak élén. Hogy jutott ehhez a szerephez? Mint jóérzékű politikus felismerte, hogy ez a leghálásabb érvényesülési terület. Sok szavazatot biztosít a választásokon, felfelé pedig mindig jó fegyver, mert hiszen „mögötte áll az egész magyar intelligencia.” A szellemi munkások kéretlen és hivatalos támogatását a vasutasokkal kezdte, azonban a vasutaknak az osztályharc alapján álló tekintélyes szervezete nem fogadta el a grófi protekciót abból a helyes elvből kiindulva, hogy az ő fájdalmaikat, az anyagi gondokat nem ismerő mágnás képtelen átérzeni. Emlékezünk rá, hogy egy évtizeddel ezelőtt szerte az országban, közép- és vidéken fogadta a szocialista vasutasok fogadalmán védőjét. A tisztviselőkről töltételezte, hogy finomabb és nyájasabb lények, tehát bátrabban közelédtek hozzájuk és többet mert ígérni, mint amennyit ők kértek. Tehette, mert akkor még olyan pénzügyminiszterünk volt, aki ószinien feltárta az ország szánalmas anyagi

helyzetét és tulzott takarékossgal arra buzdította a bírakat, hogy ne riadjanak vissza a — cipőtalpalástól sem. Hogy gunyolódott akkor a hivatalnokok grófi védője és hogy buzdította az állam szűkölködő napszámait: csak követeljenek száz percentes drágasági pótlékot, szolgálati pragmatikát, háborús évek dupla számítását, beszerzési szövetkezeteket.

Most hallgat a gróf ur. Berekedt talán a lelkesítő szónoklatoktól? Elmerült talán a tisztviselők helyzetét teljesen megreformáló új törvényjavaslatok készítésébe? O hallgat, de annál többet beszélnek a fehér cipő

és téli cipő megszerzésének gondolatával általa megmámorosított tisztviselők százezrei. Az ő igazságtalanságok maradtak most is, amikor már mások hirdetik azokat — vele szemben. A tisztviselők most is ép úgy nyomorognak, mint fél esztendővel ezelőtt, most is ép úgy jogosan követelnek, mint akkor. Csupán a különbség, hogy a múlt őszön Teleszky tagadta meg a kívánságaik teljesítését, most pedig a Batthyányval egy kormányban működő Grätz Gusztáv teszi ezt. A tisztviselők enni most is keveset fognak, de annál többet tanulhatnak — Batthyány gróftól. (=)

## Korán örültek az olaszok sikerüknek.

Budapest, szeptember 6. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

### Keleti harcok:

József főherceg vezérezredes hadsereg arcvonalai

A harci tevékenység megélénkült.

### Olasz harcok:

Tegnap mult 12 napja, hogy az olaszok megkezdették nagy törzszerű támadásukat a Monte San Gabriele ellen. Hatalmas löveg és aknavető tömegek összpontosították számos órán át tüzelésüket magaslati állásaink ellen szűk terepen. Njél-nappal legalább 8 olasz dandár gyalogsága rohmozott. Tegnapelőtt érte el a viaskodás tetőfokát, a hegycsucs az ide-oda hullámzó harcban többször cserélt gazdát, de a szenzációs sikerre szomjazó ellenségnek üdvriadala korai volt. Csapataink áldozatkész szívóssága föléljük kerekedett és elragatta tőle az ideig-óráig nyert területet. Tegnap délelőn a Monte San Gabriele ismét teljesen birtokunkba volt. Este egy erős támadást véresen visszavertünk. Az olaszoknak a völgyben észlelhető csapatgyülekezései további harcokat helyeznek kilátásba. Görztől keletre részlet-támadásokat visszavertünk. A Karst fensik déli részén a csata az egész napon át tartott, az olaszt legelől lévő árkaiból kivertük. Derék gyalogságunk az elfoglalt vonalokon győzömesen haladt állott az ellenség minden kísérletével szemben, hogy balsikerrel kiegyenlítse. Szeptember 4. és 5-én a harci területéről beszállított foglyok száma 160 tiszt és több mint 6300 főnyi legénységre emelkedett. Trieszt újból két olasz légi támadás célpontja volt. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

## Folytatja a rigai orosz sereg visszavonulását.

Berlin, szeptember 6. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

### Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Flandriában a tüzéségek harci tevékenysége főleg a Houthousterdó és az Ypern-Comines-csatorna között erős maradt. Az angolok a sötétség beállta után az Yperntől Poolcapalla és Zonnebeke felé vezető országutak között, két ízben jelentékeny erővel támadták meg vonalainkat. Tüztünkben és közelharcban mindkét támadás az ellenség súlyos veszteségével, eredménytelenül omlott össze.

A német trónörökös hadcsoportja:

A Laon-soissons-i országot mindkét oldalán és a Chemin des Dames keleti részén a tüztevékenység időnkint jelentékenyen fokozódott. Este francia gyalogság perzőtüz után Pargny Filamtól délre elretört. Védőkezésünk

hatása alatt azonban nem jutott el akadályainkig. Vauxilonnál és a Mont d'Hiveren felderítéseink sikeresen folytak le, foglyokat szállítottunk be. Reimstól északra erős tüzelés után a franciáknak Bois Soulaín elleni részlettanadása következett, visszavertük őket. A Champagneban a harci tevékenység egyes szakaszokon élénk volt. Verdun előtt az erős tüzéségi harc különösen a Maas keleti partján egyre tart. Szeptember 4-ről 5-re virradó éjjel repülőnk megtámadták Londont, Souherdet és Margatot. Megfigyeltük a lehajított bombák gyújtó hatását. Gyalogsági tevékenység eddig nem volt. Egyik repülőgépünk nem tért vissza. Tegnap 14 ellenséges repülőt és 1 kötött léghajót lőttünk le. Voss hadnagy a 40-ik és 41-dik légi győzelmét aratta.

### Keleti harctér:

*Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereg arcvonala:*

A 8. hadsereg arcvonala előtt az oroszok sietve folytatták visszavonulásukat észak és északkelet felé. Az ellenség a Dűna mellett Friedrichstadtig kiűritette erős állásait. A gyors előnyomulásunk folytán eddig csak tökéletlenül megállapítható fogolyszám és zsákmány, 120 tisztre, több mint 7500 lönyei legénységre, 180 ágyura, 200 géppuskára, több páncélos gépkocsira és igen nagy mennyiségű különféle hadiszere rug.

*József főherceg vezérezredes arcvonala:*

Moldva északkeleti részében időnként élénk tüzéségi tevékenység és előtéri harcok.

*Mackensen vezértábornagy hadserege:*

A Foksanitól északnyugatra emelkedő hegyekben, Munselnél mellett, a románok előretörése megakadt. Saját előretörésünkről foglyokat szállítottunk vissza.

### Macedóniai harctér:

A Presba tótól nyugatra német, a Doiran tótól keletre pedig bolgár felderítő vállalkozások sikerrel jártak. — **Ludendorff**, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

## Wekerle felfrissíti kabinetjét.

(Távozik a külügyminiszter.)

— *Sajtó tudósítók telefonjelentése.*

Budapestről telefonálta tudósítók: A kormányzás elé tornyosuló akadályok napról napra szaporodnak és **Wekerle** Sándor kétségtelenül kiváló kormányzó művészetét is erősen próbára tették a jelenlegi vigasztalan állapotok. A kormányt támogató pártok nem titkolják, hogy a mostani tökéletesen elmergesedett helyzetet a kabinet újjáalakításával lehet csak szánálni. **Wekerle** szándékait ismerő helyről értesülünk róla, hogy a miniszterelnök el is határozta a kormány rekonstrukcióját. Néhány hét múlva, de mindenestre a választójogi reform parlamenti elintézése előtt, kiléptetik a kormányból azokat a minisztereket, akikkel **Wekerle** nem akar vagy nem tud együtt dolgozni. Részleges kormányválság lesz, amely kihat az egész parlamenti helyzetre és bizonyos eltulodásokat von maga után. Minden cáfolattal szemben fentartjuk, hogy **Apponyi Albert** gróf, **Grätz Gusztáv**, **Grecsák Károly**, **Mezőssy Béla** és **Ugron Gábor** kilépnék a kabinetből. Tárcát cserélnék **Serényi Béla** gróf és **Vázsonyi Vilmos**. **Grätz** utódja **Popovics Sándor** lesz, a kereskedelmi tárcát **Szerényi Józseffel** töltik be, **Apponyi** kedvetlensége hajtja ki a **Wekerle** kormányból s az ő helyére a munkapárti **Zichy János** gróft szeretné **Wekerle** kultuszminiszternek. Hogy ki lesz a belügyminiszter s még bizonytalan, de annyi bizonyos, hogy **Ugron Gábor** nem marad meg.

Bécsből jelentik: Azok a politikusok, akik beavatottak a Ballplatz titkaiba, határozottan mondják, hogy **Czernin** Ottokár gróf külügyminiszter megbukott. **Czernin**nek külpolitikai okokból kell távoznia. Bécsben már régóta rebesgetik, hogy **Czernin** több hivatalos nyilatkozata nem találkozott tetszéssel Németországban és rámutattak arra, hogy milyen lényeges különbség van a német kancellár és **Czernin** nyilatkozatai között. A hadicélok tekintetében

sem fedik egymást a német és az osztrák-magyar nyilatkozatok. Vagy a közeli hetekben vagy novemberben, amikor a delegáció összeül, **Czernin**nek menni kell. Bécsben már utódot is áppelnek, az egyik kombináció szerint **Hohenlohe** herceg, berlini nagykövet, **Frigyes** főherceg veje lesz az új külügyminiszter, másik verzió szerint **Lamasch** professzor, az urakháza tagja, vagy **Tarnovszky** Adám gróf, volt nagykövet lesz **Czernin** utódja.

Budapestről telefonálta tudósítók: Híre jár, hogy azok a képviselők, akik a munkapártból kilépve, **Serényi Béla** gróf körül csoportosultak, külön pártot alakítanak. Erről azonban egyelőre nincsen szó, csak akkor, ha a képviselők száma már huszonöt lesz. A kilépett képviselők ma is már **Serényi**hez igazodnak, őt tekintik vezérüknek és az általa hirdett politikát akarják követni. A **Bristol**-szállóban három szobát bérelt magának ez a csoport és esténként ott tartják összejeveteleket.

Budapestről jelenti tudósítók: **Hantos Elemér**nek kereskedelemügyi államtitkárrá történt kinevezéséről szóló királyi kézirat a hivatalos lap egyik legközelebbi számában fog megjelenni.

### TANÜGY.

— **Tanoncok iskolai felmentése.** A vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter 106700—1917. VII. e. oszt. számú körrendelete értelmében a tanszerződésben levő összes iparos és kereskedőtanoncok kötelesek beiratkozni, tehát azok is, kik mult tanévben az iskolalátogatás alól egészben vagy részben felmentést kaptak. A két hónapig vagy rövidebb ideig tartó felmentések kérdésében az iskola igazgatója,

hosszabb időre kért felmentések ügyében a kitanfelügyelő határoz. Ugy a rövidebb, mint a hosszabb ideig tartó felmentést a tanonc munkaadója vagy helyetese frásban vagy személyesen szóval nélkülözhetetlenség esetében a beiratkozások alkalmával kéri az iskola igazgatójától. A városi tanács.

— **Új és használt iskolakönyvek és taneszközök az összes helybeli és vidéki iskolák részére kaphatók** **Kerpel** könyvkereskedésében.

### Tisza István levele a bihari főispánhoz.

— *Az Aradi Közlöny tudósítójától.* —

**Malatinszky** Lajos, Bihar megye főispánja, látogatást tett a vármegyei közélet vezető férfainál. A főispánt vizitjeiben az az intenció vezette, hogy közelebbi ismerkedés útján rakja le az alapjait annak a harmonikus tevékenységnek, amellyel a vármegye közügyeit a vezető tényezőkkel egyetértőleg intézni akarja.

Mi sem természetesebb, hogy legelső sorban meglátogatni **Tisza István** grótot óhajtott volna, akiben a biharmegyei közélet legkimagaslóbb reprezentánsát látja. Minthaogy azonban **Tisza István** a harctéren tartózkodik, a főispán személyesen nem kereshette fel őt. **Malatinszky** Lajos ezért beiktatása után nyomban levelet írt **Tisza István** grófnak. Ebben értesíti a volt miniszterelnököt, hogy személyesen szeretne volna őt, mint a megyei közélet egyik vezérférfiát felkeresni, minthogy erre azonban egyelőre alkalmatlan, ez uton értesíti, hogy hivatalát elfoglalta; egyben kéri őt, hogy a vármegye javára kifejtendő munkálkodásában támogassa.

A levélre most érkezett meg a táborból **Tisza István** gróf válasza. Ez így szól:

„Méltóságos Főispán Ur! E percben vett szives sorai tartalmát köszönettel veszem tudomásul. Biztosíthatom Méltóságodat, hogy a vármegyei közéletnek pártpolitikai vonatkozással nem bíró összes ágazataiban készséggel fogok Méltóságoddal közreműködni s nagyon fogok örülni, ha bennünket elválasztó pártpolitikai ellentét nem fog sem a lojális elvi küzdelem határain tuhnenni, sem társadalmi térre átesapni.

Ilyen irányu törekvésében számíthat Méltóságod teljes támogatására.

Addig is, amíg személyesen megismerkedhetünk, igaz tisztelettel maradok Méltóságod kész szolgálatja: **Tisza István.**”

A magunk részéről igaz örömmel publikáljuk ezt a levelet, mert garanciáját látja mindenki ebben is annak, hogy a munkapárti nagy többség szives elkövetésével akarja megőrizni mindenütt a köztevékenység zavartalanosságát és a párt nagy vezetőre a bihari főispánnal szemben semmi elfogultságot nem tanusít akkor, amidőn benne a közügyeknek párttekineteken felülemelkedő faktorát ismerte meg.

### Olvassa naponta

Az „Aradi Közlöny” apróhirdetéseit. Hétköznap 50—60, vasárnap és ünnepnap 100—120 különböző apróhirdetés található az „Aradi Közlöny”-ben

# A fiumei amnesztia.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Még javában dühöng a tizenegyedik isonzói csata. Cadorna rohamcsapatai véres fejjel semmisülnek meg az acélfalon, melyet páratlan katonáink hősi ellentállása emelt a tengerpart védelmére, ám *Fiumében* már megéretnék tartja az időt a demokrata kormány paktummal kinevezett kormányzója a fiumei amnesztia publikálására.

Jekelfalussy Zoltán kamarás és kormányzó ur a cseheket ért örömben részesíti az olasz irrendentákat; első uralkodói — pardon — kormányzói ténykedésének ismerte, hogy az olasz hadüzenet alkalmából, jól felfogott államérdekből, internált tulzóknak megadja a visszatérési engedélyt, hogy a sokat szenvedett „martirok” most már ne *Tápiósályon* és *Kiskunhalason*, hanem *Fiumében*, politikai játékaik egykori színhelyén leshessék dobogó szívvvel, mit is jelent naponként a vezérkar főnöke, vajjon sikerül-e a *szakro egoizmo* hadseregének bevonulnia a felszabadítandó Triesztbe és *Fiuméba*.

A demokrata kormányzónak nem volt sürgösebb tennivalója, mint a kinevezését megelőző paktumot azonnal eszkomptálni, állván amaz ígérését, melyet *Vio* podesztának és *Ossoinack* képviselő urnak tett, hogy amennyiben szívesen látott kormányzó lesz, azonnal hazahozatja *Derencin Germano* urat, aki a hazaiatlan ténykedéséért feloszlatott *Giovine Fiume* nevű irrendentista egyietnek volt az elnöke és vele együtt tárt karokkal fogadja *Rudan Dino* drt, aki a *Scipioni* féle hirhedt bombamerényletben is kompromittálva volt. Nála találták meg ugyanis *Scipioni* ezer koronás nyugtáját, melyet az elkövetendő merényletre részletfizetésül kapott. De visszatelepíti a kormányzó, még pedig sürgösen az internált husz néhány emberrel együtt azt a *D'Emili* nevű tanítókisasszonyt is, aki mint a gondjaira bízott fiatalság nevelője, oktatója, irányítója, nyilvános vizsgán számolt be egy *Fiuméba* látogatott olasz közoktatási miniszternek arról a fényes eredményről, melyet az olasz hazafiság terén elért. A *D'Emili* kisasszony növendékei olasz hazafiság tekintetében semmiben sem maradnak mögötte a római vagy firenzei taliánoknak. A hazaáruló *Zanella* és *Blasich* dr. legintimebb barátai így kerülnek vissza ebbe a városba, melyből eltávolításukat magasabb, parancsoló érdekek követelték. És vissza hozza őket az a kormányzó, aki mint miniszteri tanácsos, kivándorlási biztos alig két évvel ezelőtt maga mondta, hogy ha a cselekvés joga az övé volna, úgy az internáltak közül néhány, *Fiumében* lámpavason lógna. Hát bizony ilyen kijelentés után le kell paktálni, ha az ember kormányzó akar lenni. Le kell az államhatalomnak még súlyosabb lealáztatása árán is.

Ime, alig, hogy *Jekelfalussy* kormányzóságának örülhetnek a fiumeiek, egyik öröm éri őket a másik után. Az államrendőrség cimere eddig, felállításától óta, csupán magyarul hirdette az intézményt. Jött *Jekelfalussy* kormányzó ur és új címer jött a régi helyébe, mondván magyarul és olaszul, hogy itt magyar állami intézmény őrökdi a hazai presztizs fölött. Mert hiszen a fő a nyugodt, békés kormányzás, még akkor is, ha eltűrjük, hogy a *Fiumei* municipium nagyobb legyen a magyar államhatalomnál. Hiszen *Fiumében* nyíltan beszélnek, hogy a háboru végeztével ugysis megszűnik az államrendőrség és visszaállítják a községi, olasz rendőrséget. El is kedvetlenítették az államrendőrség parancsnokát *Késmárky Dezső* határrendőrségi tanácsost annyira, hogy már

be is adta lemondását és már az utódját is kiszemelték *Török* belügyminiszteri osztálytanácsos személyében, akinek azonban mivel sem lesz több kedve ezt a kormányzói paktumokkal presztizsvesztetté tett intézményt sokáig vezetni.

Egyetlen kikötővárosunk *Fiume*, a korona gyöngyeként illesztette bele *Mária Terézia* királynőnk. *Szent István* koronájába. *Ezernyi* áldozattal neveltük, dédelgettük, elhalmoztuk minden gazdagsággal, megvédelmeztük olasz, horvát aspirációkkal szemben. Volt vele tengeri bajunk, de volt örömünk is, tudtunk érvényt szerezni az államhatalomnak anélkül, hogy nemzetiségi érzelmeiket sértettünk volna, sohasem ereszkedtünk le annyira, hogy apró-cseprő helyi portentumok jeltűhették volna ki a magyar kormány képviselőjének tennivalóit. Demokrata kormányznak kellett jönnie, hogy a legféltelenebb becsvágyak is kielégülést találhassanak és mintha a háboru már csak régi rossz emlékként élne, olyan aspirációk nyerne elintéztést, amikről a béke idejében is csupán irredenta klubok lefüggönyözött, eldugott, elcsőtített odúiban mertek temptott hanzon tárgyalni.

Ha *Rikárd* angol király írhatott egy országot egy lóért, miért ne adhatna *Jekelfalussy* ur amnesztia néhány magyarul irredentának a kormányzói méltóságért. Neki megéri. H. G.

## Románia helye

### a háboru után.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A *Lumina* című most megindult bukaresti román napilap ma megjelent első száma igen érdekes és jellemző tartalma cikkeket közöl. A lapot *Stere Konstantin*, a volt szabadelvűpárt elnöke, a jassyi egyetem rektora szerkeszti. A cikk a román politika hibáival foglalkozik, az orosz veszedelemmel szemben való elvakultságáról és ezt mondja:

Ebben a rendkívüli súlyos helyzetben csak egyetlen megoldás kínálkozott hagyományos politikánkban, amelyeket valamennyi nagy államférfiünk s vezérünk a legjobbnak tartott, *Ghica Ion*, *Cogalniceanu Mihály*, *Bratianu I. C.*, *Rosetti C. A.*, *Dascar-Matargi*, *Carp Péter*, *Majorescu Titusz*, *Marghilomann Sándor*, az ifjabb *Bratianu*, *Take Jonescu* és az elhalt *Filipescu* is helyeselték ezt a megoldást. Arról volt szó, hogy szövetségi szerződést kössünk a központi hatalmakkal, amelyek érdekei Oroszországnak a Dunán való uralmával összeegyeztethetetlenek. *Stere* elmondja, hogyan jutott *Románia* *Bratianu* politikája miatt Oroszországgal szemben függő helyzetbe, miután az egyetlen szövetséget, mely *Romániának* valóban biztosíthatta volna idővel a szabad fejlődést, lábbal taposták.

*Stere* ezt mondja azután:

A tények mutatják, hogy másképen nem biztosíthatjuk függetlenségünket és nemzetközi állásunkat, mintha szoros szövetséget kötünk azokkal a nagyhatalmakkal, amelyekhez benünket földrajzi helyzetünk, gazdasági érdekeink és történelmi hagyományaink utasítanak. A háboru sajnos, későn mutatta meg, hogy titkos szerződéssel nem lehet ezeket biztosítani. Aggodalommal elteltten kérdezzük: Hát ismét kezdődjek a régi hazugság, a holnap biztossága nélkül való kétséges élet, az olyan állam, amelynek szuverénitása csak arra ele-

gendő, hogy megeljezze az idegen követelésekkel szemben való teljes tehetetlenséget, a tekintély és élő erő nélkül való korona, hát mindez ismét megkezdődjek nagyobb mértékben, mint azelőtt, hogy olyanok legyünk, mint a nádszál, ingadozzunk kívülről pénzelt pártok között és éljünk olyan közéletet, amelyben sem becsület, sem komolyság nincs és ezért egész erkölcsi légkörünket megmérgezi.

A tanulságok maguktól kínálkoznak. *Románia* nem élhet úgy, hogy sorsa fölött örökös kérdőjel lebegjen, hogy ne legyen meg a biztossága mindenféle idegen kapzsiság és idegen nyomás ellen. Ezt a biztosságot azonban csak egy uton érhetjük el: ha *Románia* később megállapítandó formában belép abba a politikai és gazdasági csoportba, melyet Közép-Európának nevezünk és amelylyel minden erkölcsi és politikai érdekünk összeköt bennünket.

## Szerkesztői üzenet.

### A budapesti főkapitány válasza egy aradi lakónak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kaptuk a következő levelező-lapot:

*Tek. Szerkesztőség!* Egy aradi háztulajdonos egyik lakója évek óta 1400 korona házbért fizet. A lakó most házat vett és kiköltözött. A háztulajdonos az új bérletnek az eddigi 1400 koronás lakást 2300 korona új bérletért adta ki. Meg van-e ez engedve a miniszteri rendelet értelmében? Tisztelettel egy lakó.

*Fővárosi tudósítónk telefonálja:* A békeidőben tíz korona közvetítő díjért a legszebb lakáshoz hozzá lehetett jutni. Most ennek a százszorosát is szívesen megfizetnék azok a boldogtalan családapák, akik bármi okból hajléktalanság küszöbén állanak. Az ügynökök, házmesterek valósággal megsarcollják a lakáskeresőket, sőt nemcsak ezek a hivatásos érvágók utaznak a közönség zsebére, hanem eltanulták tőlük a zsarolást az olyan lakók is, akik például *Budapestről* elköltöznek a vidékre s lakásukat kiadják — persze horribilis lelépési összegért. A lakást keresők keserű arccal nyagn, de mégis megfizetik az ügynöknek, a házmesternek és a régi lakónak külön-külön, vagy együtt a fájdalomdíjat. A lakással való szertelen üzérkedés egyes lapok apróhirdetéseiben folyik, még pedig olyan mértékben, hogy a rendőrség is elérkezettnek látja az időt, hogy szétüssön a zsarolók között, annál is inkább, mert már több följelentést tettek ellenük.

*Sándor László* dr. főkapitány, a következő érdekes nyilatkozatot tette az üzérkedők rendőri üldözéséről:

— Eddig a rendőrség főleg azért nem avatkozott a dologba, mert nem voltak konkrét följelentések. Most azután, amikor az állapotok már mindinkább tarthatatlanabbakká váltak és a visszaélések még inkább kirívóbbak lettek, bele fogunk szólni a dologba és nem fogjuk tovább tűrni az üzérkedés garázdálkodásait. A lakberek fölemelését és a lakások felmondását megtiltó kormányrendeletet nem egyenes uton szegik meg ugyan, de kerülövel kijátsszák és ezzel előidézik a lakások megdrágítását. A rendőrség minden lehető el fog követni, hogy az üzérkedés az illetékes kerületi kapitányságokon kihágási uton felelősségre vonja. Ehhez természetesen konkrét följelentések szükségesek a közönség ré-

szerül. Azonkívül a rendőrség maga is nyomozni fog és minden esetben a legszigorubban jár el. Se házmesternek, se ügynöknek, se régi lakónak, se háziurnak nincs joga az új lakótól bármilyen címen is külön díjakat szedni. Mindenkit büntetni kell, aki az ilyen üzelmekben részt vesz.

Egy másik visszaélésre is felhívtuk a főkapitány figyelmét. Ugyanis széles körben az a téves hit van elterjedve, hogy a lakbéremelést megtiltó rendelet csak a régi lakókra vonatkozik és amikor egy lakás megürül, az új lakó bérét már szabad felemelni. Ezt a hamis magyarázatot a háziurak igyekeznek is mindenben a saját javukra értékesíteni. A mostani

augusztusi negyedkor például mindenütt egész nyíltan felemelték az újonnan beköltözött lakók bérét. Erre nézve a főkapitány így nyilatkozott:

— A lakbérendelet félre nem magyarázható módon előírja, hogy a lakások bére nem lehet nagyobb, mint ez a háboru kezdetétől a rendelet életbeléptetésének napjáig, vagyis a múlt év novemberéig terjedő időközben volt, tehát az új lakóknak sem lehet felemelni a házbért. A rendőrség figyelme ezekre is ki fog terjedni és szintén büntetni fogjuk azokat a háztulajdonosokat, akik a rendelet szándékos félremagyarázásával a lakóktól jogosulatlan béreket szednek.

## Mire nem esküsznek meg az emberek.

(Felmentett aradi kereskedő.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város tanácsa ma ülést tartott, melyen megiegebbezett rendőrbírói ügyekkel foglalkozott. Kisebb, mindennapi kihágási ügyek között mindössze egy ügy keltett nagyobb érdeklődést, melyben a tanács az elsőfokú bíróság szigorú ítéletét megváltoztatta és a vádlottat felmentette.

Pár hét előtt két gáji asszony feljelentést tett Eliás Jakab gáji szatócs üzlettulajdonos ellen, mert Eliás nem a teljes cukoradagot adta ki nekik és mégis az egész adagért járó összeget fizettette meg velük. A rendőri büntető bíró Eliást 12 napi elzárásra és 300 korona pénzbüntetésre ítélte, amit a kereskedő megiegebbezett. A tanácsülésen Angel István dr. főjegyző ismertette az ügy iratait. Rámutatott arra, hogy az iratok szerint a feljelentő két asszony a rendőrbíró előtt azt vallotta, hogy mikor a cukrot megkapták, a csomagokkal mindjárt elmentek egy másik szatócs üzletbe, hogy megmérjék azokat, mert tulságos kicsinek tartották. — A csomagokat, úgy ahogy kapták, felbontatlanul mérték le és mikor azokat kisebb súlyúnak találták, még mindig felbontatlanul vitték el a rendőrséghez a feljelentést megtenni.

**Erre a vallomásra a tárgyaláson mindketten letették az esküt.**

Ezután kiderült az, hogy a feljelentők nem is önszántukból mentek be a másik szatócs üzletbe, hanem ennek tulajdonosnője, aki Eliás Jakabnak konkurrensa, hívta be őket, hogy a csomagokat mérjék le. A csomagokat először felbontották s mielőtt a cukrot lemérték volna az egyik asszony otthagya azt az üzletben, kiszaladt az utcára, hogy az arra haladó rendőrmestert behívja, hogy a mérésnél mint tanu szerepeljen. A tárgyaláson a rendőrmester elmondta, hogy mikor ő visszament az egyik feljelentő asszonynyal az üzletbe a két csomag cukor fel volt bontva és csak ezután eszközölték a mérést. Hogy mi történt a cukorral előbb, hogy vettek-e el belőle, vagy nem, azt nem tudja, de mikor ezeket a felbontott csomagokat megmérte, kevesebb volt, mint a tulajdonképeni adagnak kellett volna lenni. Elmondta a rendőrmester azt is, hogy mikor innen a gáji rendőrségre vitték a cukrot, hogy a két asszony a feljelentést megtehesse, az egyik a cukrot a kötevényébe tette és úgy vitte. A rendőri büntető bíró erre a vallomásra a két asszonyt szembeállította a rendőrmesterrel és a két feljelentő, dacára annak hogy előbbi vallomásukra esküt tettek, megváltoztatta az előbbi mondottakat és kijelentette, hogy a csomagot tényleg felbontva mérték le és hogy őket Eliás Jakabnak

konkurrensa hívta be üzletébe, hogy a cukrot lemérjék.

Az ingadozó vallomás következtében a tanács az elítelt gáji kereskedőt felmentette a vád alól.

Deutsch Arpádnét a Velenceze kávéház tulajdonosnőjét a rendőri büntető bíróság ötven korona pénzbüntetésre ítélte, mert üzletében felszolgált dolgokért túl magas árat kért. A tanács az ítéletet jóváhagyta.

Bruckler János aradi lakos nyole katonai kórházat éllemez. A rendőri hatóság megindította ellene az eljárást, mert ehhez nem váltott iparigazolványt. A rendőri büntetőbíró azonban nem minősítette Brucklernek működését iparigazolványnak és ezért a vád alól felmentette. A tiszt ügyész felebbezése folytán az ügy a tanács elé került, mely arra való tekintettel, hogy ez a foglalkozás az üzletszerűség jellegét viseli magán és kétségtelen, hogy iparigazolvány váltásához van kötve, a kihágást megállapította és az ipartörvény rendelkezéseinek megfelelően Bruckler Jánost hatvan korona pénzbüntetésre ítélték.

Turcsányi István aradi máv. kalauz hetekkel ezelőtt mindennap korán reggel megjelent a piacon és nyole óra előtt nagy mennyiségben összevásárolta a zöldségfélét, melyeket aztán viszonteladás céljából Erdélybe szállított. A rendőrségnek tudomására jutott a dolog és Turcsányi ellen megindította az eljárást, miután nyole óra előtti vásárlással a viszonteladók vásárlási tilalmát megszegte és mert üzérkedéséhez iparigazolványt nem váltott, a rendőri büntetőbíró nyole napi elzárásra és százharminc korona pénzbüntetésre ítélte, mely ítéletet a tanács jóváhagyta.

## Már keresik Seidler utódát.

(Bécsi tudósítónktól.)

Az osztrák sajtóban újabban minduntalan olyan hírek bukkannak fel, hogy a Seidler-kormány, bár végleges minisztériummá alakult át, nem lesz hosszú életű, illetve a véglegesítés ellenére is megmarad átmeneti kabinetnek. Ez a hír ugyan igen korai, mert egyelőre Seidler távozásáról szó sincs, de mindenesetre van némi alapja és magyarázatát főleg Seidler lovag politikai baklövésében találja.

Seidler miniszterelnök általános antipátiát szerzett még júliusban, amikor a megkötött hatalomhoz való görcsös ragaszkodása arra készítette, hogy Beck Wladimir báró koncentrációs kísérleteinek, amelyek nagy reményekre jogosítottak, gáncsot vetteti. Tetézte ezt az antipátiát az a körülmény, hogy elmulasztotta az amnesztia-rendelet politikai előnyeit kihasználni, hogy nem vett a csehektől és a többi ér-

dekelt nemzetiségtől politikai reverzálist, a mellyel az amnesztiaiban rejlő nagy koncessziót ezek a nemzetiségi pártok rekompenzálták volna és amelynek ellenében politikai mérsékletüket, a parlamenti normális életben és a koncentrációban való részvételüket okvetlenül kicsikarhatta volna.

A legsúlyosabb hibák egyikét azonban akkor követte el, mikor

**az egyes szláv nemzetiségi pártok között felmerült ellentéteket nem aknáztta ki.**

Ismeretes, hogy a csehek és a délszlávok között, valamint a cseh nemzeti szövetség kebelében az egyes pártok között az alkotmányrevízió kérdésében éles szakadás állott be. Nemkülönbönben a lengyel klub kebelében a lengyel légiók miatt is. Seidler ezt a pillanatot elmulasztotta kihasználni, azóta pedig az ellentétek a csehek és délszlávok között elsimultak s a szláv harmóniát, ha nem is egész terjedelmében, de nagyjában sikerült az érdekelt pártvezéreknek ismét összekovácsolniok.

A szlávoknak Seidler soha sem kellett s most már nem kell a németeknek sem. Bizonyos, hogy az első politikai ütközéppont felvetésénél, amire pedig egy állam életében, de főleg Ausztriában, bármily messzelekvő kérdéssel kapcsolatban sor kerülhet.

Seidler két malom közé fog jutni.

és a nyomás elől — már politikai iskolázatlansága miatt is — meghátrálni és végül lemondani lesz kénytelen. Megerősíti ezt a valóság, hogy parlamenti körökben máris élénk diskusszió tárgya az utód kérdése.

Ezidőszerint a Seidler-kormány belügyminisztere, Toggenburg gróf, földművelésügyi minisztere, Sylva-Tarouca gróf és a csehországi helytartó, Coudenhove azok, akik körül a politikai kombinációk szövődnek. Jól értesült helyről nyert információim szerint Toggenburg gróftól annak idején éppen azért nevezte ki a császár a Seidler-éle hivatalnokai kabinetbe miniszternek, mert őt szemelték ki arra, hogy az átmeneti kabinet helyébe összeáll egy politikai kabinet élére álljon. Miniszterrel való ki nevezésével módot kívántak neki nyújtani arra, hogy egyrészt a parlament elé ne, mint homo novus lépjen, másrészt, hogy aktíve is részt vehessen a kibontakozási tárgyalásokban. Toggenburg azonban kevés rokonszenvvel találkozott és főleg a cenzura kérdésében tanúsított reakciós magatartása miatt súlyosan meg handicapelve indul majd a miniszterelnöki székhelyre rendezendő versenyfutásban.

Coudenhove gróftól tartják a legalkalmasabb embernek képességeinél és politikai járatoságánál fogva — a németek. Mint csehországi helytartó azonban a hazaáruló propagandával szemben tanúsított erőszaksége miatt a

**cseheknek szálka lett a szemében**

— és így valószínűleg a többi szláv párt szemében is, amelyek közös veszedelem esetén bármily belső ellentét rögtön felrekesznek és egyesülnek. Az ő ideje akkor fog elkövetkezni, ha a koncentráció semmiképpen sem fog sikerülni, amikor is a német nemzeti szövetségre, a keresztény szocialistákra, a szocialdemokratákra is talán a szláv pártok legmérsékeltőbb elemeire támaszkodva kell majd most kormányozni.

A legtöbb kilátása van Sylva-Tarouca gróf földművelésügyi miniszternek. Már a politikai horoszkóp is az ő jövőjét jósolja, Clam-Martinitz is, Seidler lovag is a földművelésügyi miniszterségből került a miniszterelnöki székbe. A Seidler-kabinet véglegesítésekor lovag Ertl osztályfőnök, a földművelésügyi tárca vezetője kivált a kabinetből, ami arra enged következtetést, hogy Seidler lovag mindenesetre biztosította magának az ebbe a pozícióba vezető visszavonulás útját. De ennél sokkal alaposabb támaszpontja a Sylva-Tarouca kombinációnak az a körülmény, hogy ő vezére a cseh nagybirtokosoknak és ezzel posszibilis a csehek szemében, hogy a II. Vilmos császárral fennálló és az elhunyt Ferenc Ferdinánddal fennálló baráti viszonya elsőrangú ajánlólevél az udvar körében, végül, hogy a csehországi német nagybirtokosok vezérének, gróf Nostitz Ervinnek sógora, mely körülmény esetleg a cseh-német ellentét letompítására lehetne kedvező hatással.

# A vasút háborus munkája.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Éjjel, nehéz munkától nyomott álomból acél csörömpölés riaszt fel. Valami harrogó zaj, kiáltó dörgés hatol be nyitott ablakomon, fáradt vagyok, szemem beragadt, de agyam fülel, igen, a vasuti hidon szalad át durva kihívó zajjal egy vonat, mint rablócsapat a lemezárólt falu utcáján.

— Oh, oh!

Nyögök az ébredés és álom súlyosztóján, kiáltások vágnak felém a távol szaladó kocsikból s aztán egy éles kiáltás, mintha elválták volna a halálba indulók torkát, csend lesz. Házak közé került a vasút, a falak visszaverik a hangot. Utána még egy és még egy és sirni szeretnék. Ijedelmek fognak el, jaj, most viszik a legjobbakat, az embereket, marhakocsikban, a kocsit ajtaja nyitva s a katona tudja, hogy a házról van szó, feleségről, gyermekről, jólétről s megy a nyitott kocsiban.

Csend. Aztán lihegve lökdösi magát egy hosszú vonat, fúj a gőzgép, lassan zakatolnak a kerekek, kimerülve zihál a kémény, kiabál, sivít, fütttyent s megáll. Verejtékezem. Éjjel van s baljóslatok ágyából rémek születnek.

— Megállt, elkopott, gondoltam már régen, nem lehetne segíteni, nem, nem.

Hosszu fuvások, lélekzetkimaradások s én belesülyedek a sötét álomba, s látom görgő betűkkel magam előtt:

— Ananké.

A Végzet teljeseedik. Könyvek peregnék párnámra s felébredek. Napsugaras reggel, kinézek, a pálya üres, nincs baj, ni, új vonat szalad, dübörög, csattog, mint egy rotációs, a hidon, éljen, a vasut nem állott meg.

Meddig bírja ez a saját erejéből fejlődő intézmény, mi a nyitja annak, hogy ma is úgy dolgozik, mint három évvel ezelőtt, s hogyan alakult át a háborus idők alatt, ezért mentem ki a vasuti forgalmi főnökséghez, az állomásra, kerestem, néztem, láttam, hallottam sokat s ezeket írhatom.

Az a hetyke kis csoport, amelynek élclapi mottójául „tehetyi mert vasutyi“-t tettek meg vagy harminc éve, az a kis társaság, amely a vasutnál sörözött Béla bácsikból állott, ez a humoros, kedélyes, költöző madárszerű és kilométer pénzeket emlegető madárfajta a háboruban s szent hősiesség és kötelességtudás katonájává lett. Egyetlen társadalmi osztály sem lett annyira öntudatos, mint a vasutasok, akik rögtön megéreztek, hogy

## a vasut viseli a háborut

jó felerészben s mikor mi összeremegünk kényelmetlen matrácunkon éjszakánként, hogy most robognak a vonatok, ezek viszik át egyik frontról a másikra a nélkülözhetőket, a tartalékokat a csata megnyeréséhez a szükséges csapatömegeket. Igen, negyedik éve rajtuk megy keresztül a háboru, s azért ha vannak is nehézségek, ezek nem a vasutasok szolgálatkészségéből erednek.

Hogy ne zaklassák a közönséget azzal az egy perces ki és bezállással, ami katonavonatoknál elkerülhetetlen s ne folytonosan az a hír cirkuláljon az utasok száján, hogy már „megint késik a vonat“ egyöntetű.

## meglássított menetrendet

hozott be a Máv. Egy percnyi megállás helyett négy percesek a megállások s ezek az újítások nagyszerűen beváltak a Máv. és a közönség szempontjából egyaránt. Nincs késés, lekésés, a mozdonyok a veszett iramban nem mennek gyorsan tönkre, a pályatest természetesen nem rongálódik meg, legfeljebb azok a kielégíthetetlen hadigazdagodók, pénzes zsákok idegenkednek, hogy „még nem érkezünk meg Budapestre, szörnyűség?“

Bizony, Uzsi ur és neje kénytelen délelőtt fél tizkor indalni Aradról s ugyanakkor érkezni meg este, mikor azelőtt. Hja a vasut 4—4 percig áll mindenütt.

minden éjszaka hat katona felváltva őrködött a sirnál, így parancsolta ezt a királyleány. És mire reggel lett bejöttek a templomba, a királyleány megölte mind a hatot és következő éjszaka megint hat másik katonának kellett a sirnál őrködni és ő azokat is megölte és ez így tartott két évig.

— A király egyszer sétálni ment és találkozott egy ifjával. A király megszólította.

— Hová méssz fiam? és felelt a ifju: szívesen elszegődök egy szabóhoz vagy egy suszterhoz. A király így válaszolt: hogy hívják? — Frigyes a nevem. És akkor így szólt a király: ne szegődj el sehová, hanem gyere hozzám katonának. Tiszt is lehetsz nálam, vagy ami akarsz, csak egy éjszaka őrködnöd kell a leányom sirjánál. De Frigyes ezt nem akarta megtenni, mert jól tudta, hogy a katonák miként szoktak járni. De mivel a király nagyon sokáig kérte, végre mégis beleegyezett.

Mikor este bement a templomba, hirtelen úgy összeszorult a szíve, hogy gyorsan kiszaladt. Mikor a kapuhoz ért, egy fehér emberke állt ott, aki így szólt:

— Hová méssz fiam? Frigyes így válaszolt: csak sétálni akartam egy kicsit.

— Az emberke felelt: jól tudom, te meg akarsz szökni, mert félsz, hogy a királyleány megöl majd. De menj csak vissza, nem fog bántani.

Van ennek az új rendszernek még egy nagyszerű előnye. Van például egy vonat, mely Budapest felől jön és

## hetven percig

áll az állomáson. Ha tehát késett, azt leszámítják a hetven percből és Erdély felé ismét helyreáll a szabályos menetrend, ami kimondhatatlan előnye e kitünő intézkedésnek.

A vasutasok hamar beletanultak az új rendbe, mit meg nem tanul egy vasutas? Látom a maliciákat s

## a lopásokról

hallok vicceket. Valódi régi, jó becsületes vasutas nem lop, lopnak a háborus időben felvett ideiglenes emberek s kitünőféle idegen katonák, akik mindent letagadnak, mikor tettenkapják őket a kocsik feltörésénél, mert ők csak „rekviráltak“, de mikor őket lopják meg, egetverő lármát csinálnak. A valódi vasutas nem szorult tolvajlásra, visszautasítja még a gondolatát is ennek s okiratok beszélnek arról, hogy ez az állításunk való. A vasutasnak csak

## krumpli kell és kenyér.

s dolgozik inaszakadtáig, utolsó erejéig, kimerültséggel is, mondta egy előkező vasutas. Amit a forgalmi főnökök produkáltak a háboru alatt kitartás, munka és ötlet tekintetében, az nevezetes helyet fog elfoglalni a vasut történetében.

Valami kis szabadságról már van szó a vasutnál, amennyire késebbedett a szolgálatpihenésre adnak kevés időt, 5—6—7—8 napot a személyzetnek testi pihenésre, s az elég is. A szellemi munkának persze ez kevés. Bámulatos azért, hogy minden rendben megy s

## a felsőbb hatóságok elismeréssel

adóznak a vasut tevékenységéről, mert a fél háborut, a vasut nyerte meg. A király, a kormány, a hadsereg mind-mind kitüntették megleg elismerésükkel a vasutasok működését.

## A menetdíj drágítás

a levegőben van s szeptember elsejétől már bizonyos vonalakon meg is kezdődött. Hat héttel előbb kell közhírré tenni az áremelést, te-

## Eddig ismeretlen Grim mese felfedezése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Bolte János német tanár, a kiváló mesekutató, a „Zeitschrift der Volkskunde“ című folyóiratban két mesét tesz közzé, amelyeket a Grim testvérek hagyatékában találtak. A rendkívül bájos mesék egyikét itt közöljük:

Volt egyszer egy király és egy királyné, akiknek nem volt gyermekük. A király nagyon haragudott emiatt és egyszer így fakadt ki:

— Bárcsak volna egy gyermekem, nem bánám, ha az eleven ördög volna is. És nemsokára született a királynénak egy leánya, aki olyan fekete volt, mint a holló és olyan csunya, hogy az ember valósággal félni kezdett, ha rá nézett, és úgy ordított, mint egy vadállat és nagyon buta volt. A mikor tizenkét éves lett, azt mondta a királynak, hogy készíttessen neki egy sirt. De a király ezt nem akarta megtenni és akkor ő úgy elkezdett ordítani, hogy a király megijedt és teljesítette a kérését. A király készíttetett a számára egy sírhelyet a templomban éppen az oltár mögött. Oda befeküdt a királyleány, fedelet tettek a koporsóra, amelyet ő egyedül le tudott venni. És

Meg is mondom neked, hogy mit csinált. Ha belépsz a templomba, kulcsold össze a két kezéd, térdelj le az oltár elé és imádkozz és gondold meg az istenre, és akármilyen történeted veled, nem szabad felnézned és elmenni a helyedről.

Frigyes így is cselekedett, ahogy a fehér emberke mondta neki. Mikor 11 óra lett, a királyleány kijött a sírjából, kardot fogott és azzal addig ütötte Frigyeset, amíg csak csorgott a vére; de ő fájdalmat nem érzett és mindig csak istenhez imádkozott. A királyleány akkor úgy elkezdett ordítani, hogy az emberek a városban meghallhatják és azt mondta neki, hogy menjen ki a templomból, de ő nem állt fel és a királyleány mindig tovább ütötte, amíg 12 óra lett és akkor visszament a sírjába. Mikor a király másnap reggel a templomba ment, hogy megnézzze, mi történt Frigyesel, ő még mindig ott térdelt az oltárnál és imádkozott. A király nagyon csodálkozott és az egész város örült. Következő éjszaka megint hat katonának kellett őrködni és akkor mind a hatot megölte. A harmadik éjszakán megint Frigyes ment az őrségre. Mikor a templomba lépett, annyira erőt vett rajta a félelem, hogy gyorsan kiszaladt. A kapunál megint találkozott a fehér emberkével, aki így szólt: Ne félj, ma éjszaka fekszik az oltár elé és ne tekints fel csak mindig imádkozzál. És Frigyes visszament a templomba és mindent

hát novemberre várhatunk 100, 75 és 50 százalékos viteldijemelést, amit már tavaly keresztül kellett volna vinni, mert akkor milliós tartaléka lett volna a Mávnak. Ha mindenki emelt, nem maradhat hátra a vasut sem. A vasuti közbiztonság ma jó, vasuti detektívek vannak az állomásokon, vigyáznak, a csibészek elvonultak s így a lopások kevesbedtek. A vasuti egészségügyre jellemző, hogy a háborus rettenetes forgalom dacára

#### járvány

nem volt a vasuton. Minden kocsit fertőtlenítenek azonnal és gyorsan s erről a nagy munkáról a raktáraknál található sűrű mézfoltok beszélnek. Nem is volt járványos beteg a Mávnál.

A fővonalakon a terhelés és teljesítmény

## Hadbíróóság előtt a perecsényi emberkinzók.

— A vádlottak kihallgatása. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Megirtuk, hogy a kassai hadtestparancsnokság egy év előtt vizsgálatot indított a perecsényi Bantlin féle gyárban elkövetett embertelenségek ügyében. A hadi felügyelet alatt lévő gyárban ugyanis valósággal megkínzták a munkásokat és több feljelentés érkezett a hadtestparancsnoksághoz a gyárban lefolyt rémes kínzások ügyében. A hadtestparancsnokság által Ungvárra küldött hadbíróóság — amint azt az Aradi Közlöny ma megírta — tegnap kezdte meg az ügy tárgyalását. A mai tárgyaláson a vádlottakat hallgatta ki a bíróság.

Tóth Károly szakaszvezető elmondja, hogy 1915. október 22-ikén vezényelték Perecsénybe. Abban az időben Petróczy őrnagy volt a Bantlin-gyár parancsnoka, aki, amikor nála jelentkezett, ezt a kérdést intézte hozzá:

— Kötött-e már ki embereket és tud-e megvasalni embereket? Közölte vele azután az őrnagy, hogy közvetlen előjárója Reichert gyárigazgató lesz, akinek a parancsait minden-

nagy, de van egy vicinális, az érmihályfalvai, amelynek forgalma a fővonalnak felel meg. Az élelmezési kérdés javul, a múlt szezon vége rossz volt, a kenyérlisztbe a malmok mindent beleöröltek. Van a vasutasoknak cipőjavító műhelyük s egy bakancsot 30—35 koronáért kapnak a Máv.-tól. A munkásnak 20 filléres órabéremelése van, de az uzsorások rögtön elveszik ezt már a gombostűnél.

A vasutasok Hindenburggal tartanak. Az lesz a győztes, aki jobban bírja idegekkel. Ők bírnak. De már Napoleont nem követhetik, mert ez azt mondta, hogy az lesz a győztes, aki legutolsó pihent emberét vetheti be a döntésbe.

Pihent ember tudvalevőleg a vasutnál nincsen.

ben teljesíteni kell. Ő minden parancsot teljesített, akár kikötésre, akár elzárásra, akár botbüntetésre vonatkozott az, de a parancs teljesítése után feljelentést tett Vezényi századosnál. Legsűrűbb büntetés volt a hat óra kurtavas, elzárás vagy két óra kikötés. A parancsot mindig Reichert gyárigazgató adta és Magra gyári őrök ellenőrizte a büntetés végrehajtását. Később Vezényi százados új parancsot adott, hogy *amelyik férfi abbahagyja a munkát, annak feleségét be kell hivatni és ott tartani őrizet alatt mindaddig, amíg férje újból meg nem kezdi a munkát.*

— Én nem akartam botozni — vallja Tóth — megis mondtam Reichertnek:

— Nagyságos ur, öreg ember vagyok, nem akarok börtönbe jutni.

— Ne féljen — nyugtatott meg Reichert — a szolgabírótól a miniszterig mindenki tud ezekről a büntetésekről.

Beismeri ezután Tóth szakaszvezető, hogy

ugy csinált, ahogy a fehér emberke megparancsoította. Mikor 11 órát ütött az óra, megint kijött a fekete királyleány és borzasztóan elkezdett ordítani és ütötte őt. De ő mindég csak istenhez imádkozott, amíg 12 óra lett és akkor a királyleány visszament a sírjába.

A király nem tudta megérteni a csodát, hogy Frigyes még mindig életben van és sok aranyat és ezüstöt ígért neki, ha még egy éjszaka örködnék a sírnál. De Frigyes ezt nem akarta megtenni, mert így gondolkodott: ma éjszaka biztosan megroml és inkább elszaladok, a meddig lábaim visznek. Titokban megszökött tehát, de amikor a kapuhoz ért, megint elébe került a fehér emberke és így szólt: fiam, ma éjszaka még a sírnál kell örködnöd és akkor megkapod a jutalmat is. Ha a királyleány ma éjszaka felkel, te fekédj rögtön a sírjába és imádkozz mindég és gondolj mindég az istenre. És akármeddig könyörög is, hogy menj ki a sírjából, nem szabad ezt mindaddig megtenned, amíg hófehéren nem áll előtted; és ha akkor elkezd sírni, akkor felkelhetsz. Frigyes bement a templomba és ájtatosan imádkozott istenhez. És mikor 11 óra lett, a királyleány felkelt, felállt és Frigyes gyorsan befeküdt a sírjába. Akkor úgy elkezdett bögni és ordítani, hogy azt hitték, az egész templom összeomlott. De Frigyes mindég csak imádkozott. Végre elkezdett

könyörögni és kérte, hogy menjen ki a sírjából, nem fogja bántani. Frigyes egy kicsit feltekintett és egy kis fehér foltot látott a királyleány szemei felett. És amikor megint felmézett, egész fehér volt már a homloka és később az egész arca. És ő tovább imádkozott istenhez és amikor nemsokára éjfél lett, akkor egész hófehéren állt már előtte és ragyogott, mint a nap és sírni kezdett és így szólt: kelj csak fel kedves Frigyes, nem bántalak már, mert te megváltottál engem. És amikor ezt mondta, ütött az óra és ő felállt. És akkor a királyleány elbeszélte neki, hogy tizenégy évig el volt átkozva, mert az apja egyszer azt mondta: még ha az eleven ördög lenne is.

És amikor ezt elmondta, egyszerre felnyitottak a sírok és élni kezdtek mind a katonák, akiket a királyleány megölt. De olyan hosszú szakálluk volt már, hogy majdnem a földet sepepte. És amikor a király eljött a templomba, az tele volt katonákkal és az ajtóban Frigyes és a királyleány elébe jöttek. De a leány olyan szép volt, hogy a király nem is akarta elhinni, hogy az ő gyermeke. És mikor elmesélte neki, hogy Frigyes megváltotta őt, hozzáadta feleségül. És a király még aznap nagy lakomát csapott, ahol az összes katonák együtt éttek velük, mert nagyon éhesek voltak. A király halála után Frigyes lett a király.

Reichert parancsára a faluból katonákkal felhajtatta az asszonyokat és Reichert lucernánán dolgoztatta őket. Mindent Reichert parancsára végzett.

Vezényi századosot hallgatja ki ezután a bíróság, aki beismeri, hogy kurtavasat és egy-két órai kikötés-büntetéseket adott. Beismeri azt is, hogy elrendelte az asszonyok behívását.

A tárgyalási elnök felháborodva kérdezi:

— Hogy mert Ön az emberi szabadságokba ilyen jogtalanul beavatkozni? A százados azzal védekezett, hogy nem tudta, hogy meg nem engedett dolgot követ el.

A katonai ügyész indítványára Vezényi századosra is kiterjesztik az erőszakosság és hivatalos hatalommal való visszaélés vádját és az ügyész kérte, hogy a százados ellen, mint Tóth büntársa ellen járjanak el.

Vezényi százados után Petróczy alezredest hallgatta ki a bíróság, aki még mint őrnagy volt a Bantlin-gyár parancsnoka. Beismeri, hogy ő parancsolta a kurtavasat, elzárást, kikötést és egyéb szigorú büntetéseket a három község népe ellen, mert úgy látta, hogy nem volt elég energiájuk a munkához. Tóth szakaszvezető szerinte helyesen járt el, mert parancsot teljesített.

A bíróság Petróczy alezredest kihallgatása után Hajdu József katonai detektívet hallgatta ki. A detektív elmondja, hogy egy uiságban megjelent leleplezések után a gyár emberei sorra járták a munkásokat és fejenként husz koronát ígértek a megkínzott embereknek, hogy majd olyan vallomást tegyenek, hogy mindig jól fizették őket és a bánásmód ellen nincs kifogásuk. A detektívet vallomására megeskették. A tárgyalás folyik.

## Igéretek a petrozsényieknek.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről jelenti tudósítónk: Megirtuk, hogy a román betörés által sújtott erdélyi kárvallottak a kormánynál sürgetni fogják kártérítési összegek folyósítását. Az első küldöttség ma kereste fel Ugron Gábor belügyminisztert. A küldöttséget Rosenberg Ignác képviselő vezette és a petrozsényi járás károsultjainak kérését tolmácsolta. A belügyminiszter Rosenberg beszédére így válaszolt:

— A kártérítést igények végleges elintézése, illetve a károk megállapítása későbbi dolog, ez nem tőlem függ, hanem az illetékes katonai hatóságtól, sőt e tekintetben az osztrák és német kormányokkal is tárgyalásokat kell folytatni. Belátom, hogy a tárgyalások befejezésének távoli időpontjáig az érdekeltok nem várhatnak és a károsszegek további halogatása méltánytalanság volna az invázió által sújtott lakossággal szemben. Megbiztam Széll József erdélyi kormánybiztos, hogy sürgősen alakítson külön bizottságokat, ezek útján állapítsa meg a károkat és rövid idő alatt tegyen jelentést. Ha a jelentések előttem lesznek, azonnal intézkedni fogok a károsszegek folyósítása iránt, ami nem is fog nagyobb nehézségekbe ütközni, mert az erre való pénz már a belügyi kormány rendelkezésére áll.

A küldöttség megnyugvással vette tudomásul a belügyminiszter választát és holnap Grätz Gusztáv pénzügyminiszternél jelenik meg.

## VAROS ES MEGYE

Folytatólagos sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917. évi szeptember hó 12-én délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésbe tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 18. Vulku Miksa aradi lakos kérvényc a Marosparton az ártérben lévő mintegy 4 kat. hold városi területnek megvétele tárgyában.

# Nyolcvan korona egy kiló bőr.

(Miért drága a cipő? — Vidékiek vádja a fővárosi bőrnagykereskedők ellen. — Országos mozgalom.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A közönség napról-napra türelmetlenebbül panaszkodik a cipő és cipőkellékek drágasága miatt. Amikor ez év április havában kiadták a cipőmaximálási rendeletet, a kereskedők sietve áruba bocsátották készleteiket és akkor normális áron 60—70 koronáért rendes cipőt lehetett vásárolni. Ez a készlet azonban már elfogyott és a közönség most is ismét horribilis áron kénytelen beszerezni cipőszükségletét. Napról-napra hallunk panaszokat, hogy egy pár rendes cipőért az iparosok száznegyven-százhatvan koronát kérnek. A közönség természetesen azokat okolja e hallatlan drágaságért, akiktől közvetlenül vásárol és elnevezi őket lelketlen uzsorásoknak, konjunktura lovaknak, anélkül, hogy mélyére nézne a dolognak és kipuhatólna: voltaképpen mi is okozza a lábbeli hihetetlen drágulását.

A vidéki bőrkereskedők és cipészek maguk is érzik a mai helyzet ferdeségét és tarthatatlan voltát, maguk is tudják, hogy a közönség felháborodása jogos, sajnos azonban nem tudnak ezen a botrányos állapoton segíteni. Ők ugyan szinte szímet nélkül hangsúlyozzák vevőik előtt, hogy a mérhetetlen cipődrágaságot nem az ő kapzsiságuk idézi elő, hanem a budapesti milliomos bőrnagykereskedők működése azonban a vásárló közönséget mégsem sikerült ezzel a felvilágosítással lecsillapítani. Belátták a vidéki bőrkereskedők és cipőkészítők, hogy ezen a bajon csak kormányintézkedéssel lehet változtatni. Memorandumot intéztek a kereskedelmi miniszterhez és feltárták előtte a mostani kritikus helyzetet. Bebizonyították, hogy a budapesti bőrnagykereskedők, akik a háboruban többszörös milliomosokká váltak, szinte megfizethetetlenül drága áron hozzák forgalomba bőrárúikat. A vidéki bőrkereskedők és cipészek kénytelenek megadni minden árat, mert különben nem juthatnak bőrárúhoz. A kormány által maximált bőrféléket ugyanis csak rendkívül korlátolt mennyiségben kapják és ezért kénytelenek olyan bőrt venni, amelynek az ára nincs maximálva. Ezt a bőrt azután a nagykereskedő elképzeltlenül drá-

gán adja el nekik és az ilyen bőrből készült cipő természetesen horribilis összegbe kerül. A kereskedelmi miniszterhez intézett memorandumukban azt követelik, hogy a kormány sürgősen maximálja az összes bőrfajták és cipőkellékek árát, mert akkor a bőrnagykereskedők nem használhatják ki őket. Országos gyűlés egybehívását is kéri, hogy ott mondják el súlyos sérelmeiket és felhívják rá az összes, intézkedési joggal bíró fórumok figyelmét. Memorandumuk érdekesebb részei a következők:

„A kezeink közt fekvő számlák tanúságaként Fuchs S. Zoltán (Budapest, VI. Révay-utca 22.) bőrkereskedő a főkabórt 1917. február és március 7-én számlazza 70 koronájával ugyanannyiért március 16-án és március 25-én, 1917. március 26-án a disznóbórt kilogrammonként 48 korona 50 fillérért. Ifj. Leitersdorfer Lipót budapesti (VII. Károly király-u. 15. sz. a.) bőrkereskedő 1917. június hó 14-én a főkabórt szállítja 60 koronáért; a barna import (?) borjubórt kilogrammonként 46 koronájával; Löwy és Schnitzer budapesti Szerecsen-utca 13. szám alatt bőrkereskedő a főkatalpbórt kilogrammonként 58 koronájával. Ugyanez a cég a sima (behozatali) borjubórt kilogrammonként 45 koronájával, az import mache bőrt 60 koronájával, a disznóbórt 45 koronájával, mely árakhoz hozzá kell számítani még a szállítási fuvar költségét, ez a mai szállítási viszonyok között gyorsárú tételeinek, vagy pedig a személyi podgyász szállítási díjtételeinek felel meg, hozzá kell számítani a vasutól való befuvarozás költségét, a vidéki kereskedőnek a legális üzleti hasznát, a bőrt feldolgozó iparmunka és regie költségét s ha figyelembe vesszük azt, hogy egy pár cipőhöz a felsőbőrből cirka 4 quadrát szükséges, a talpanyagokból körülbelül 40 dkg „akkor valóban megfontolóra kell venni a helyzet tarthatatlanságát. — Ugyanez áll a box és zsevrő bőrökre is, amelyeknek quadrátjáért már 11—15—16 koronát követel a fővárosi bőrkereskedő. Ugyancsak hallatlan áron kerülnek forgalomba a lábbelik előállításához szükséges kellékanyagok is.”

az utolsó fillérig kiürültek a zsebei, pedig jó mély és bő zsebei voltak. Mondják, rém gazdag ember volt, hét várnak ura, bejárta az egész világot, mégis Pozsonyt szerette legjobban, pedig magyar sem volt, nem is tudott magyarul, mégis itt élt. Miért ép Pozsonyban? — kérdezték tőle.

— Mert Pozsonyban van a legtisztább levegő és a legjobb ivóvíz — felelte.

Igen furesa szokásai voltak. Minden, amit tett, furesa, eredeti, egyéni volt. Tudós volt, buvárkodott, kutató, mikor még nem repültek, ő egyik legnagyobb szaktekintélye volt ennek a problémának és odahaza, a Ventur-utcai tizenhét szobás lakásában még saját drótnélküli távirója is volt. Sokat járt kávéházba és mesterien billiárdozott. Csak egy kezét használta a játéknál és ha valami nehéz lökés sikerült neki, úgy örült annak, gyerekes vékony hangján úgy hahotázott, hogy mindenki odanézett. A cipőpertlű lógtak a lábán, nyakendője nem mindig volt és a zakkójába három gróf is belefért volna, így ment egyszer a színház elé, a Vashonvédhez.

— Kisasszonykák, hogy egy szeg?

— Egy korona.

— Olcsóbbért nem lehet beverni?  
— Nem — és szánakozva néztek rajta végig.

— Hát akkor kérek egy szeget — mondotta — és ezer koronát tett le az asztalra.

Ilyen tréfái voltak, de a pénz kiosztásánál azért a legkomolyabb irányelvek vezényeltek. Feleslegesre, haszontalanra soha nem adott, ahol azonban nagy volt a szükség és szegénység, százakat, ezeket költött. Egyszer megpróbálták kiszámítani — persze csak megközelítőleg — mit költ el jótékony célra egy évben csak itt Pozsonyban? Ötvenezer korona jött ki, de könnyen lehet, hogy kétannyit, néha még többet költött. Mert mindent titokban tett. Nagyon haragudott, ha néha kiírták a nevét, akkor egy hétig nem adott semmire. De soká nem bírta megállni. Szerette a gyerekeket. Egész iskolákat rándultatott ki, majális rendezett nekik, ma egy keresztény iskolát, holnap pár száz zsidógyereket és ő gondoskodott éleletről, ajándékról, még pedig pazar bőkezűséggel.

Egyszer az egyik iskola igazgatónője célzást is tett:

— Nem jobb volna, gróf ur, azért a rengeteg pénzért inkább téli ruhát venni a gyerekeknek?

— Kikérem magamnak — háborodott fel a jó öreg. — Ruha az nem csinál örömet a gyerekeknek. Én játékokra adtam ezt a pénzt. Persze, amikor jött a tél, jutott ruhára is elég a gróf pénzéből.

A múlt héten csendesen, szerényen meghalt az érdekes gróf, el is temették. Előkei rokonság kísérte ki a temetőbe, néhány jó ismerős, nem volt a koporsójánál semmi különös, és hivatalos bucsuztatás. Ugy temették el, mint a többi gróft és nem mint a legjótékonyabb emberét a városnak. Még gyászjelentést sem volt szabad kiadnia a családjának, mert a borzas szakállu gróf meghagyta, hogy temetése után egy héttel írják meg a halálát, de névtelenül. Csak annyit, hogy meghalt a borzas szakállu gróf.

Lazanszky János gróf volt a neve. Ennyire megszabad sérteni a kegyeletet.

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

\* A magyar szerzői jog reformja. Budapestről jelentik: A magyar író és művész világ tisztelgett ma délelőtt Grecsák Károly igazságügyminiszter előtt, hogy Magyarországnak az irodalmi és művészeti művek védelmére alakult berni konvencióhoz való csatlakozását, továbbá a magyar szerzői jog törvényének ezzel járó módosítását kérik. A küldöttséget Márkus Miksa udvari tanácsos vezette a miniszterhez, aki kijelentette, hogy tekintettel az ügy fontosságára és sürgősségére a képviselőház legelső érdemleges ülésének egyikén beterjeszti a törvényjavaslatokat, amelyek a csatlakozást lehetővé teszik. A szerzői jogot olyan mértékben fogják megjavítani, ahogyan az az adott körülmények között lehetséges. Súlyt fog arra is helyezni, hogy a képzőművészet művei, amelyek az ipar készítményeiben alkalmazhatók, a reform révén szintén védelemhez jussanak.

— Lehet már bérelni. Szeptember 29-én kezdetét veszi Aradon a színházi szezon. A kik bérelni óhajtanak, forduljanak Gonda László színházi pénztárnokhoz, aki ugy délelőtt, mint délután ott található a színházi pénztárnál. Már eddig is számosan béreltek.

## Borzas szakállu gróf.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A múlt héten meghalt Pozsonyban egy igen érdekes ember, talán a legérdekesebb lakója a városnak. Az érdekességet neki a külseje adta, dús, gazdag gróf léteére úgy nézett ki, mint egy becsületes asztalosmester, aki a műhelyéből jön. Hosszu, rendetlen haja, szakállá volt, meghajolt a teste, a ruha úgy lógott rajta, mintha ócska-vásáron vette volna és lábain a cipőinek zsinórai sosem voltak befűzve, de legtöbbször a fűzőcipőben fűző sem volt. Érdekes ember volt a gróf, ám igazán érdekessé, értékessé nem a felszeg ruházódása, hanem cselekedetei, viselkedése, gondolkodása tették. Ez az öreg ember maga volt a megtévesztő szivjóság. Pozsonyban igen sok gazdag jótékony ember van, de a borzas szakállu gróf túltett valamennyin. Rengeteg pénzt osztott szét, de mindig csak titokban és a maga elvei szerint. Aki kért tőle, annak nem szeretett adni, de ahol megtudta, hogy baj, szükség van, ott marékkan szórta a pénzt. Minden célra adott és mindig nagy összegeket adott. Az egész nap a pénzt, a jövedelmét osztotta és legtöbbször

## Feloszlatják a német birodalmi gyűlést.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A szociáldemokratákból, a centumpártból és a szabadelvűekből álló többségi blokk egyre erősebben követeli, hogy respektálják a német birodalmi gyűlés jogait és bővítsék ki a parlament hatalmát, amire most a konzervatív kisebbség fölvetette a parlament feloszlatásának és az új választások kiírásának gondolatát. A konzervatívok azt hiszik, hogy az új választás eredménye rájuk nézve lenne kedvező, viszont a szociáldemokrácia kijelenti, hogy nyugodtan áll a választások elé és hajlandó a konzervatívokat támogatni az új választások elrendelésének követelésében. A szociálisták, de a pártok nagyrészenek is az az álláspontja, hogy az új választás a nép megszavazását jelenti a megegyezéses béke és a belső demokrácia kérdésében és ebben igazán nem lehet kétséges az eredmény. Az új választás éppen a konzervatívokat söpörné el, hiszen valamennyi párt, amely az annexió ellen van, összefogna a nagybirtokosok és hadimilliomosok reakciója ellen.

Berlin. David dr. szociáldemokrata képviselő cikket írt a „Vorwärts“-be és ebben azt az álláspontját fejté ki, hogy az új választást el kell rendelni, de a katonákat is meg kell szavaztatni a lövészárkokban.

Genf. A Bayerische Curir ezt írja: Ugy hisszük, hogy nem vagyunk tájékozatlanok, ha feltesszük, hogy vezető köreink a birodalmi gyűlés feloszlatásának gondolatát nem utasítják egyszerűen el.

## Kornilov Riga elestét szörnyű csapásnak mondja.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Stockholm. Riga eleste előtt egy újságíró beszélgetést folytatott Kornilov főparancsnokkal, aki akkor ezeket mondta: Riga elvesztése katonai szempontból nem jelent katasztrófát. Morális tekintetben azonban szörnyű csapás lenne reánk nézve.

Stockholm. Riga elestét jelentő első hírek után az angol nagykövetségen fontos tanácskozás volt, amelyen valamennyi entente diplomata megjelent. A tanácskozáson az orosz miniszterek is résztvettek.

Stockholm. Pétervárról jelentik: A tizenkettedik hadsereg futászerű visszavonulását a legnagyobb feszültséggel kísérik. A politikai és katonai körökben nagy a nyugtalanság, mert ugyszólván lehetetlen azt remélni, hogy az orosz csapatoknak sikerülni fog a németek előrenyomulását megállítani. A menekülő hadsereg helyzete egészen reménytelen. A visszavonulásról érkező jelentések egyenesen borzalmat keltők. A megvert hadsereg emberei hanyathomlok rohannak előre, hogy az ellenség elől szabaduljanak. A német repülőket folyton nyomukban vannak és nem engedik pihenni a menekülőket. Alacsonyan repülve felettük bombákat dobnak le, a szétszórt csapatokra. A visszavonulás területén mindenütt nagy a pánik és az anarchia. A katonák fosztogatnak és kirabolják a lakosságot. Egész ezredek gyalogszerrel, kocsikon és automobilon több mint hatvan verszinyre hátráltak.

Genf. A Newyork Herald párisi kiadása jelenti Washingtonból: Az entente szeptember folyamán Párisban az orosz vereség miatt és az Oroszországnak nyújtandó segítség

megállapítása céljából haditanácsot tart, amelyen részt vesz Terescsenko orosz külügyminiszter is.

## Állami tisztviselők közgyűlése.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről jelenti tudósítónk: Az állami tisztviselők egyesületének választmánya tegnap elhatározta, hogy október hetedikére az állami tisztviselőket rendkívüli közgyűlésre hívják össze. Elhatározta a tegnapi választmányi ülés azt is, hogy Wekerle Sándor miniszterelnököt kérni fogják, hogy még szeptember tizenkettő-dike, vagyis a parlament összeülése előtt fogadja a tisztviselők küldöttségét.

A miniszterelnököt meg fogják kérni, hogy miután nyilvánosságra hozott programjában a tisztviselők helyzetéről nem emlékezett meg, viszont az Esterházy-kormány programját, amely a tisztviselők iránt a legnagyobb jóindulatot tanúsította, magáévá tette, nyilatkozzék a parlamentben elmondandó programbeszédében a tisztviselők háborús segélyéről, a fizetésrendezéséről és az új szolgálati pragmatikáról. A tisztviselők remélik, hogy Wekerlétől e tekintetben még az Esterházy-kormánytól is nagyobb biztatásokat fognak kapni. A tegnapi választmányi ülésen bejelentették azt is, hogy a Közlekedési Hivatal a kormány megbízásából akeiőt indított arra nézve, hogy az összes közalkalmazottak élelmezési és ruházati szükségleteit természetben és jutányos áron nyerjenek kielégítést.

## Feloszlatott

minorita rendház — a drágaság miatt.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Kolozsvárról jelentik: A magyarországi minorita rend fontos határozatot hozott, kimondta, hogy feloszlatja a kolozsvári rendházat a háborús drágaság miatt.

A minoriták kolozsvári rendháza egyike a legrégebbi keletieknek az országban és különösen nevezetessé és a minoriták szervezetében szinte elengedhetetlenül szükségessé tette a kolozsvári rendház fentartását az a körülmény, hogy a tanítórendnek ez volt egyetlen rendháza, ahol a minorita papjelöltek tanári diplomát szereztek. — Annál érthetlenebb tehát, hogy épp a kolozsvári rendházat oszlatják fel, amely szerves kapcsolatban volt az egyetemmel.

A feloszlatás okára vonatkozólag sikerül annyit megtudnunk, hogy a rend túlköltségesnek tartotta a kolozsvári rendház fentartását és már régi határozata, hogy a rendházat feloszlatja. A háború alatt természetesen a kiadások, a fentartási költségek megháromszorozódtak és az egyébként nem gazdag minoriták valószínűleg fájó szívvel elhatározták, hogy összességben huzódnak a házat feloszlatják.

A minoritáknak Kolozsváron tekintélyes ingatlanok vannak. A telkük a Deák Ferenc-utcai fronttól átnyulik a Király-utcaába. Az a ház is az övék, ahol a város mérnöki hivatala és az árvaszék van jelenleg. A minoriták kolozsvári távozásával felmerült az a kérdés is, hogy mi a szándékuk a kolozsvári ingatlanok továbbkezelését illetően. Olyasfélét beszélnek, hogy a rendházat Hirschler József plébánoskanonok vette át a rendtől azaz a szándékkal, hogy leánynevelőt létesít benne.

Czaich Gilbert, a rend tudós házfőnöke nem kerül egy másik társintézet élére, hanem — úgy értesülünk — hogy képességeit mint theológiai tanár fogja értékesíteni.

## H I R E K.

A fiu bosszúja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Speciálisan háborús rémdráma játszódott le Bácskeresztur községben. Mint bácskereszturi tudósítónk jelenti, egy ottani gazda fia, akinek az apja hadbavonult, a házuk kertjében egy vasdoronggal holtra verte az édesanyja szeretőjét, egy orosz foglyot.

Tettéknek elkövetése után azonnal, véres ruhájában a fiu a község házára sietett és az esetet az ott őrt álló rendőrnek bejelentette. Elküldte azt is, hogy a fogoly az ő édesanyja szeretője volt, akivel rendszeren azon a helyen szokott találkozni, ahol a gyilkosság megtörtént. A fiu több ízben lepte meg őket a találka helyén és mindannyiszor figyelmeztette az orosz foglyot, hogy tartsa magát távol a házuktól, mert különben megöli.

A fiu az anyját is mindannyiszor kérlelte, hogy szakítsa meg a szegényletes viszonyt, de az anyja nem hallgatott reá. Ekkor határozta el, hogy alkalmat keres és megöli az anyja esábitóját. Tegnap éjszaka elrejtőzködött közel a találka helyéhez és várta az orosz foglyot, aki nemsokára meg is érkezett és mit sem sejtve lefeküdt. A fiu ekkor hirtelen hozzáugrott és a kezében tartott vasdoronggal oly erősen rávágott az orosz fogoly fejére, hogy az többé felkelni és védekezni nem tudott.

A tizenhatéves fiu a már újult orosz addig verte, amíg bizonyos nem volt benne, hogy meghalt. Azután elment és jelentkezett a község házában, ahol őrizetbe vették.

Katolikus kongresszus a békéért.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Genf. Az Internationalis Katolikus Buró komoly akeiőt indított a pápa békejegyzékének támogatására. Már szét is küldték a nyomtatványokat a világ valamennyi katolikus politikai szervezetének és az eddig beérkezett jelentések szerint a katolikusok nagygyűlése három héten belül megtörténik és azon részt vesz valamennyi hadviselő állam katolikus szervezete. A kongresszus célja, hogy állást foglaljon a pápa jegyzéke mellett. Zürichben azt hiszik, hogy a katolikusok békegyűlése hamarabb nyílik meg, mint a szociálisták stockholmi kongresszusa.

— Német tengeralattjáró támadása Anglia ellen. Rotterdamból jelentik: Londonból jelentik hivatalosan: Egy ellenséges tengeralattjáró tegnap reggel 6 óra 45 perckor megjelent Marbourg előtt, Anglia keleti partjain. Harmine kövést tett, amelynek fele a szárazföldet érte. Három ember meghalt, öt megsebesült. A kár csekély.

— Amerikai kölcsönök Angliának és Franciaországnak. Washingtonból jelenti a Reuter ügynökség: A kormány száz-száz millió dollárt adott kölcsön Angliának és Franciaországnak.

— Hazug hírek Bécs légi bombázásáról. Bécsből jelentik: A párisi lapok jelentik, hogy öt olasz repülőnek sikerült néhány nap előtt Bécsig eljutni, ahol az isonzói harcokban elért győzelmeikről nyomtatványokat dobtak le. Erről az olasz látogatásról a bécsiek csakis a francia újságból értesültek.



## LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

### Riga a legnagyobb politikai kóditás a háboruban.

**Stockholm.** A Pétervári Távirati Ügynökség jelenté: A német flotta hír szerint megjelent a rigai öbölben. Legutóbbi jelentések szerint a rigai arcvonalat két napi harc után hatvan versznyi szélességben törte át az ellenség. A németek szeptember 4-én egész napon erélyesen folytatták a rigai arcvonalon a támadást. Leghevesebb volt az az Ükkülltől északra lévő területen azzal a céllal, hogy a Riga-Wenden vasúti vonalat ketté vágják.

**Pétervár.** Az orosz vezérkar jelentése szeptember 4-éről: Csapatunk szeptember 3-án kiürítették Rigát. Az erődítéseket és idákat felrobbantották és folytatták visszavonulásukat északkeleti irányban a part mentén. Ellenséges hadihajók ágyúzták a part mellett levő községeket. Szeptember 3-án este felé az ellenség visszavetette csapatainkat a nagy Jaegelnél és tizenhárom versznyi szélességben áttörte frontunkat Waldenrade területén. Csapatunk északi irányban visszavonulnak. Intézkedéseket tettünk az áttörés ellensúlyozására. Nelzen, Rudnak, Kronzen területén csapatunk nem tudtak helyt állni az ellenség nyomásával szemben és északkeleti irányban visszavonulnak. A felbomlott katona hordák feltarrozhatatlanul özönlenek Pskov, valamint a Bider-Lenburg-ut felé. Dünamünden irányában élénk tüzérségi párbaj.

**Krisztiania.** A Tidende Riga elestét a legtragikusabb eseménynek mondja, ami Oroszországot a forradalom óta érte és ami egyúttal a háború kezdete óta a legnagyobb politikai kóditások egyike.

**Berlin.** A Wolff-ügynökség jelenté. Keleten a kurlandi fronton a német lovasság mocsarakon és erdőkön keresztül sarkában van a Wenden irányában hátráló 12-ik orosz hadseregnek, míg a flotta a rigai tengeröböl felett uralkodik. Az óránként növekvő zsákmány egyre világosabban tünteti fel a rigai nagy német siker egyre fokozódó jelentőségét.

— Vaskereszt egy aradi tisztnek. Ruber Henriket, az 1-ső lovas tüzérsztag főhadnagyát, egy honvéd tábori taracküteg parancsnokát, a német császár az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért a II. oszt. vaskereszttel tüntette ki.

— Megakarták Suchomlinovot. Stockholm-ból jelentik: Amikor Suchomlinovot a tárgyalás hatodik napján a törvényszéki épületből automobilon be akarták szállítani a Péter Pal erődbe, nagy tömeg az automobilt megtámadta és felborította. Bár a kísérő őrség fegyverhez nyult a tömeg rárontott a földön remegő és sápadt Suchomlinovra és csak erős kózik járőr közbelépésének sikerült kiszabadítani és a lincseléstől megmenteni Suchomlinovot.

— Eljegyzés után hősi halál. Pár hónapja a nagykanizsai hadikórházban ápolták súlyos sebével Gaál József tartalékos hadnagyot, aki civilben gazdatiszt Zalaszentgróton. A hadnagyot Doberstein Erzsébet ápolta. A háború alatt százszor megismétlődött az eset. A beteg és az ápolónő egymásba szerettek. A hadnagy a harctérre ment, a leány pedig a szüleihez. Két hete az egyik kisebb osztrák községből di-

**Berlin.** A Wolff-ügynökség jelenté este: Yperntől délkeletre, Lensnél erős angol támadások meghevesültek. Verdunnél a tüzérségi harc folytatódik. Keleten az orosz utóvédeket Neukaipen mellett, Mitautól nyugatra, (Rigától keletre) hetven kilométernyire lovasságunk visszavetette.

**Karlsruhe.** Ellenséges repülők szeptember 4-én délben bombát vetettek Lar nyílt városra. Két személy meghalt, három megsebesült. A kár jelentéktelen.

**Budapest.** A sajtószállásról jelentik: Hősies csapataink kemény kezítésében tegnap visszazoritották az olaszokat a Gabrielérol. Az ellenség délben nyugati irányban Dolon át menekült és tüzérségünk pusztító tüzelésébe jutott később az ellenség erősítéseket hozott és este nyolc órakor újból támadott. Ismét véres veszteségeket szenvedett. 2 tisztet és 100 katonát elfogtunk. Az ellenség nehéz tüzérsége éjjel-nappal ágyúzta a hegyet. A tüzelés a reggeli órákban erősödött. A Hermada szakaszon csapataink vitézsége és bátor támadása az olaszoktól visszazerezte azokat az utolsó előnyöket, amelyeket ott az eddigi esaták folyamán szereztek. Most már nem dicsékedhetik azzal, hogy a Hermada szakaszon egy talpalatnyi földet is elrabolt. Az ellenség erős rohamokkal igyekezett visszazerezni az elvesztett területeket. 160 tiszt és 6300 katona esett fogságunkba. A harcokban különösen kitüntette magát a sziszeki, prágai, marburgi, kolozsvári 51 és besztercei 63 gyalogezred.

**Stockholm.** Londonból jelentik a sajtószállásról: A London ellen múlt éjszaka elkövetett légi támadásnak tizenegy halottja és hatvankét sebesültje van.

szesen nyomtatott kártya érkezett a kanizsai kórház címére, amelyben a hadnagy és az ápolónő bejelentik eljegyzésüket. A napokban pedig a harctérről jött értesítés arról, hogy a párnapos holdog völgyén a tizenegyedik isonzo-i csatában hősi halált halt.

— A burgonya maximális ára. Az Országos Közélelmezési Hivatal 79767—1917. száma rendelete alapján 1917. évi szeptember hó 7-től kezdve további intézkedésig Arad város területére nézve a mosott új burgonya nagybani eladási árát métermázsánként 39 koronában, 50 kg.-on alul leendő kicsinybeni eladási árát kg.-ként 45 fillérben, a mosatlan új burgonya árát métermázsánként 35 koronában, 50 kg.-on aluli eladásokra nézve pedig 41 fillérben állapítja meg a polgármester és az 1912. évi 63. t.-c. 15 paragrafusának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető.

— Az iskolai beiratás alkalmával ne mulasszák el az aradi és vidéki szülők a megszokott jó bevásárlási forrást Fischer Nagyáruházát Szabadság-tér 12 szám alatt felkeresni ahol a legnagyobb választékban gyermek ingek, kalapok, harisnyák, fű és leány sapkák, iskola táskák és minden egyéb cikkeket a legjutányosabban beszerezhetnek!

— Gyors és gépirási tanfolyam. Minden hó elsején kezdődőleg gépirás tanítás az özszes rendszerű írógépeken, gyorsírás és irodai munkálatok tanítása szaknár vezetése mellett. Beiratkozni minden nap lehet: Bodnár József írógép vállalatánál, Arad, Weitzer János utca 11. Telefon 11—41.

— Levélpapír olcsóságok Kerpoinél.

## Fővárosi ujságírók bérmozgalma.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

**Budapestről** telefonálja tudósítók: A budapesti Ujságírók Egyesülete nagyszabású bérmozgalmat indított. Az egyesület tagjai ma délután Márkus Miksa udvari tanácsosj elnökletével rendkívüli közgyűlésre jöttek össze, melyen több felszólalás után az elnök által előterjesztett következő határozatot egyhangulag elfogadták:

Kimondja a közgyűlés, hogy az ujságírók részére olyan létminimumot állapít meg, amely a mai megélhetési viszonyoknak megfelel. Ezzel arányosan több fizetés illeti meg azokat, akiket a hosszabb szolgálati idő és a fontos munkakör megkülönböztet. A szerkesztőségi tagok adóját, betegpénztári és nyugdíjárulékait szeptember 1-től a kiadók fizetik.

A szerkesztőség tagjainak, tekintet nélkül az eddig adott pótlékokra, újabb őszi beszerzési segély folyósítandó. Az írói honoráriumot és általában az alkalmi tiszteletdíjat emelni kell. A szerkesztőségi tagok eddig érvényben volt munkafeltételein, munkaidején és munkabeosztásán egyoldalulag lényeges változás nem tehető. A mozgalomból kifolyólag elboacsajtani senkit nem lehet.

A határozat sürgős keresztülvitelére az egyesület elnöke, főtákkára és ügyésze vezetésével öt tagú szociális bizottságot küld ki.

Arra a nem várt esetre, ha a határozatok simán keresztül vihetők nem lennének, kimondja az egyesület, hogy úgy rákényszerítve, tagjai érdekében a radikális eszközök igénybevételére is kész és eziránt a szociális bizottságnak megadja a legmesszebbmenő felhatalmazást.

A közgyűlés megbizta a bizottságot, hogy a napilapok szindikátusával egyetértőleg paritásos alapon döntő bírósági szervezetet létesít, amely a lapkiadók és munkatársak közötti viszony, munkafeltételek és díjazás, valamint a felmondás tekintetében felmerült vitás kérdésekben jogérvényesen ítél.

Elfogadott ezután a rendkívüli közgyűlés egy másik indítványt is, amely szerint ebben a bérharcban minden budapesti ujságíró résztvenni tartozik és ujságírói becsület kérdésevé teszi az egyesület azt, hogy ebben a küzdelemben minden ujságíró részes legyen és kimondja, hogy az ujságírói becsület ellen vét, aki nem áll teljes eréllyel kartársai mellé a harc szolgálatában.

A szociális bizottság tagjai: Szakács Andor, Habár Mihály, Göndör Ferenc, Kuu Andor dr., Uray Dezső. Ugy értesülünk, hogy a megszabandó minimum hétszáz korona lesz.

## MOZGÓKEPSZINHAZ.

A kereszties pók.

(Nagyszabású bűnügyi dráma az Apollóban.)

Pénteken és szombaton mutatja be az Apolló-színház az őszi szezon első igazán nagyszabású bűnügyi drámáját. A kereszties pók a

cime ennek a négyfelvonásos monumentális darabnak, amely úgy a meséjével, mint a megrendezésének hatalmas arányaival a legszenzációsabb filmek közé sorolható.

Valami különös, néhol borzongató, másutt megfeszített érdeklődést kiváltó izgalom ül meg ezt a filmet. Misztikussága hoffmanni magaslattal ér el, izgalmassága pedig a modern Ewers-re, Jack-London-ra vagy Maurice Leblanc-ra emlékeztet. Egy briliánsokkal kirakott mesés értékű keresztspók alakú ékszer fonja hálóját, amelynek sűrű szövvényei ártatlan embereket vesznek körül. Hosszu végtagjai elnyulnak minden irányban s akit karmai elérnek, annak számára nincs kegyelem. A fátyol ezer szála közt fűgén tud menedéket találni, ha őt fenyegeti veszedelem, de végre eléri őt is végzete.

Tom Shark, a híres detektív tépi szét erős kézzel ezt a szövényt s találja meg az igazsághoz vezető utat. Alwin Neuss ebben a film-ben valóban a mimika mesterének, a színjátás virtuozának bizonyul, akinek alakítása minden néző emlékezetébe beidegződik.

Mivel előreláthatóan az esti előadás iránt rendkívül nagy érdeklődés fog megnyilvánulni, az Apolló igazgatósága a közönség figyelmébe ajánlja a korábbi előadásokat, amelyek sokkal több kényelmet nyújtanak.

— Uj szezon az Erzsébet-mozgósínházban. Ezúton van szerencsénk a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni, hogy folyó hó 13-ától kezdve minden csütörtökön is tartunk előadásokat. Sikertől több nagyobb előkelő filmvállalattal kötések eszközölni s így nem kímélve anyagi áldozatot, azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy mindenkor csakis kiváló és jó műsorokat fogunk bemutatni. Szem előtt tartva a nagyérdemű közönség igényeit, kérjük ezen akciónk szíves támogatását. Az igazgatóság.

— Nagy ünnepi műsor az Erzsébet mozgószínházban. Szombaton 2 kiváló sláger és az azza kapcsolatos elsőrangú pótműsor kerül bemutatásra. Az egyik slágerkép a Tűzet kérek magyar detektív-vígjáték, melynek fényes sikerét Baumann Károly, Sajó Géza, T. Kornai Berta és Czobor Ernő hírneves Budapesti színművészek és mánt riporterek Frölich János és Fodor Aladár közreműködése garantálja. A második sláger Trója pusztulása a görög mitológiából vet. hatalmas történelmi dráma, melynek tömegjelenete minden hasonló zsánerű képet jóval felülmul. Vasárnap a Bolygó diák című 7 felvonásos szenzációs sláger kerül bemutatásra, mely kép egy hírneves zeneszerző viszontagságos élményeit tárja szemünk elé.

A szerkesztésért felel:

Stauber József

**Csak Gyöngyvirág, Ibolya, Orgona és Eau de Fleurs illatokat használjunk**

a Dunántúli Gazdasági Szeszgyárosok Szeszfinomító Részvénytársaság, Nagykanizsa gyármányából, mert

**felülmul minden külföldi gyármányt.** 4981

**Eladó szívógázmotor**

Battonyán, malomüzem átalakítás végett **eladó** egy 40 HP. Oberurseli gyármányu, 4 éves, kifogástalan állapotban lévő szívógázmotor, szep. 15-ig üzemben

**Papp József Gyula,**  
Battonya. 6057

16340—1917. kh. **HIRDETMEY.**

A m. kir. Honvédelmi Miniszter urnak a fémtárgyak újabb lefoglalása tárgyában kelt 13421—1917—20—b. eln. sz. rendeletéből kozhírré teszem a következőket:  
Az aláb felsorolt tárgyakat, a mennyiben azok az 1915. évi szeptember hó 25-én 13462—ein. 20 b. szám alatt kelt rendelettel hadicélokra még igénybe nem vétettek, a jelen rendelet erejénél fogva hadicélokra ezennel igénybeveteknek jelentem.

Az egészben vagy tulnyomó részben rézből vagy rézötvénye-tekéből álló tárgyak. Mindenféle fogantyú-, védő-, szőnyeg- és függöny-rud, törülköző tartó, díszítő és egyéb rud és cső, ugyanilyen fémanyagból készült tartóval, megerősítő alkatrészeivel és

gyűrűivel együtt, továbbá mindenféle fogantyú. Sarok-, szegély-, lábazati és egyéb védőlemezek és burkolatok, ideértve a fűtőtestek burkolatát is. Név-, reklám- és tájakoztató táblák, jelvények, címerek, 3 cm-nél magasabb fém betűk és számok, 10 grammnál súlyosabb kulcs és egyéb számlapok, (pl. ajtószám-lapok). Díszítmények és megerősítő eszközök, ugymint golyók, gombok, láncok, fűzőgyűrűk, pálcák, lécek, stb. Rácsok, ugymint véd-, hártó-, keret- és díszrácsok. Kályhaelötétek. Harangok, amelyeknek legnagyobb külső átmérője 25 cm-nél kisebb, továbbá csengők és gongok. Egyszerű dohányszó és írőkészletek, valamint egyszerűbb dísz tárgyak. Virág-cseréptartók. Horgok, ruha állványok, ruhafogasok, kalap-, bot- és esernyőtartók.

A jelen rendeletben alapuló igénybevétele nem terjed ki az 1—5. pont alatt felsorolt azokra a tárgyakra, melyek butoroknak, világítótesteknek, vagy kis használati tárgyaknak, avagy emléktábláknak, szobroknak és sír-emlékeknek alkotórészei és tartozékai.

Nikkelből vagy nikkellel lemezel vaslemezéből, ugyszintén aluminiumból készült mindenféle ház tartási, fűző és konyhakészlet, tála- és asztali készlet, beleértve az evőeszközöket is, továbbá kádak és tálak, ideértve a szerelvényes árukat is a villanyos főzőkészülék kivételével. A nikkellel lemezel tárgyakra a jelen rendeleten alapuló igénybevétele csak abban az esetben terjed ki, ha azok nikkeltartalma a teljes súlynak 10 százaléka vagy annál nagyobb. Az igénybevétele tárgyakat, a

Magyar szent korona országainak fémközpontja r. t. és az általa ezen tárgyak vásárlásával megbízottak részére szabadkézből el szabad adni. Az igénybevétele tárgyaknak bármilyen más elidegenítése vagy feldolgozása tilos.

Aki jelen rendelettel igénybevétele tárgyakat eltitkolja, azokat a kifüzendő határidőn belül benem szállítja, illetőleg az átvételi bizottság számára az előirt módon készen nem tartja, ezen rendelet és az ennek alapján kibocsátandó hatósági intézkedések egyéb rendelkezéseit megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezések alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

Arad, 1917. augusztus hó 6. Green, főkapitány.

**A szépségápolás titka a felhasznált szépitőszerek helyes megválasztásában rejlik!**

**Rozsnyay kitünő Serail arc-szépitő különlegességei** mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

- Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.
- Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.
- Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.
- Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomságu. Crém, fehér, rózsas és tiszte- nekben. Egy dob. ára 2 korona.
- Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros rózsas, Serail. Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1845

**Rozsnyay Mátyás** gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

**Mesés szép lesz az a hölgy,**

aki az

**IBOLYA DORÉ CRÉMET**

használja. Az arcórt vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek 2— K.

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

**Tyukszem ellen Kellemes ízű limonádét**

a leghatásosabb szer az **Anagalin.**

Ara 1 korona.

mindenki otthon készíthet 1 adag **CITRAS**-sal. Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

**Hajós Arpád** gyógyszer-tárában Arad, Andrassy-tér 22. szám.

# Iskolakönyvek

használt és új állapotban

**Minden iskola**

számára,

**Zeneiskolák,**

**Írószerek,**

**Rajzeszközök,**

**Táskák stb.**

legelőnyösebben  
szerezhetők be:

## DEÁK BÉLA

könyvkereskedésben

**Arad, Forray-utca**

Gr. Hunyady-palota. Telefon 902.

# Cognac:

Keglovich,  
Dékány,  
Marty,  
Adriatika gyártmány,  
valamint

**Likőr, rum-**

és valódi ordei

**Málna-szőrp**

palackokban beszerezhető nagy-  
ban és kicsinyben 2056

**Weiszberger Samuel**

utódánál

**Körösvölgyi Pálinkarakadémia**

Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

## Földbirtokosoknak

35 évre 7% annuitás teljes árfolyam,  
50 évre 6% annuitás teljes árfolyam,  
65 évre 4% annuitás 95% árfolyam,  
65 évre 5% annuitás 99% árfolyam mellett, továbbá  
**aradi házakra**  
50 évre 6% annuitás 98% árfolyam (rövidebb időre is) mellett törlesztéses és váltó kölcsönöket folyosított, valamint kisebb-nagyobb birtokok, házak eladását és parcellázásokat vállal.

## Bonyhádi József

Arad, Kapa-u. 47., d. u. 2-től.

Birtokok és házak eladásra előjegyzve.

# Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér  
édes borral készítve.

**Vasas chinabor.** Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, kórházi gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy győgyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

**Condurongó bor.** Kiváló gyomorerősítő szer, finom fűszeres ízű, zsongító, a gyomorra és belekre jókora hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbeteg részére és ott, ahol a condurongó kóreg járva van. Egy palack ára: 4 korona.

**Pepsin bor.** Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Actidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

**Rozsnyay Mátvás** gyógy-  
szertárában Arad, Szabadság-tér.

## Hirdetmény.

Erdőkerek község jegyzői irodájában, egy, a jegyzői tendőkben teljesen jártas egyén, havi 200 kor. fizetés, a végrehajtások alkalmából felemlülő összes napidíjak és az összes jegyzői magánmunkálatokból eredő jövedelem átengedésével, azonnali belépésre kerestetik. Személyes jelentkezők előnyben részesülnek.

Erdőkerek, 1917. szeptember hó 3-án.

Ardelean Elek,

jegyző.

# Használt ólom

megvételre kerestetik.

## Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

**Szárít! . . . Szagtalanít!**

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.

Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

## Katonáknak

fontos tudni, hogy

# ruhaletük

kiirtására legjobb szer a PETRIS  
folyadék, ára 2 kor. és HADAR  
hintőpor, ára 2 kor.

## Szőrvesztő-

Depillor.

Ez kitünő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmazatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ara utasítással 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

**Hajós Arpád** gyógyszertárában

Arad, Andrassy-ut 22. szám.

Az új

# Magyar Vöröskereszt

nyeremény-kötvényekre előjegyzéseket elfogad az

**Aradi Hitelbank és Takarékpénztár R.-T.**

**Salacz-utca 6. szám.**

Telefon 462. 5855

Használt csomagoló papir megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-:

16205—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. Miniszteriumnak az amóniákszóda, a kristálysóda és a marónátron forgalomba hozatalának szabályozásáról szóló 2039-1917. M. E. sz. rendeletét a következőkben teszem közzé.

Mindenki, aki együttvéve egy métermázsánál (100 kgr.) több amóniákszódát, kristály szódát, jeges szódát, (mosószódát) és marónátront (marószódát, zsirszódát, lugkövet) tart a magyar szent korona országában, saját vagy idegen helyiségben készletben, vagy más részére őrizetben, köteles készletét haladéktalanul a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium ipari műszaki osztályánál (Budapest, II., Lánchíd-u. 1—3. sz. II. emelet bejelenteni.

Mindazok a vállalatok, amelyek amóniákszóda, kristálysóda előállításával foglalkoznak, ezen anyagokat csakis a kereskedelemügyi miniszter által meghatározott rendelkezések szerint hozhatják forgalomba.

A kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a jelen rendelet I. paragrafusa alapján bejelentett készleteket közszükségleti célokra igénybe vehesse (rekvirálhassa).

A jelen rendelet I. paragrafusaiban megjelölt cikkekért követhető legmagasabb árak a magyar szent korona országainak egész területére jelen rendeletben állapítottak meg.

Amóniákszóda 98—100 százalékos. Kicsinyben való eladásoknál (a kisfogyasztóval való forgalomban) 50 kgron aluli mennyiségek eladásánál kilogrammonként 50 fillér.

Kristálysóda (mosószóda, jegeszóda). Kicsinyben való eladásoknál: 5000 kg.-on alul 1000 kg.-ig 23 K. 1000 kg.-on alul 500 kg.-ig 24 K. 500 kg.-on alul 100 kg.-ig 26 K. 100 kg.-on alul 55 kg.-ig 28 K. 50 kg.-on alul 36 K. mmiként.

Marónátron (marószóda, lugkö). Kicsinyben való eladásoknál (fogyasztóval való kisforgalomban) 120 fokos 1 korona, 100 fokos 90 fillér, ezen ár egy kgr. tiszta szódára, csomagolással együtt értendő.

Arad, 1917. évi augusztus hó 10-én.

Green, főkapitány.

# Apró hirdetések.

## Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.  
Minden szó hirdetéséért 10 fillér. Vastagabb betűkkel 20 fillér.  
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.  
A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.  
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 4/6 óráig veszzük fel.  
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

## Levelezés.

**Maros.** 6900  
Utazásom, rajtam kívül eső okokból, fix terminushoz van kötve. Azon változtatni, bármennyire szeretnék is, nem tudok. A fővárosba mindenestre értesítést várok.

### Hölgyeim!

Középkoru barna un. fess, molett, csinos. fiatal hölgy melőbbi ismeretséget keres. „Gyula” jellegre a kiadóban. 6078

## Alkalmazást keres.

**Jegyzői irnok,**  
azonnali belépésre alkalmazást keres. Cim a kiadóhivatalban. 6043

### Intelligens

uri asszony, bármilyen irodai alkalmazást keres. Otthon végzeket másolásokat is elvállal. Cim a kiadóban. 6089

### Intelligens,

kereskedelmi végzettségű, kitűnő bizonyítvánnyal, gyors- és gépirásban járatos, alkalmazást keres. Cim a kiadóban. 6089

### Deutsches Fräulein

sucht Stelle zu 1 od. 2 Kinder. Eintritt ab 15 Sept. Briefe erbeten unter „Otilie” an die Administration. 6070

### Újvesztett ruhavarrónő

házhöz ajánkozik. Thalmeier, Simonv. utca 2., I. em. 6051

## Alkalmazást nyer.

### Házmesternek kerestetik

gyermeknevelői házaspár. Deák Ferenc-utca 24. sz. 6059

### Keresek

hűszer-, rőtös-, vasár-üzletben, pélnára kezeléshez is értő üz. tervezőt. Ajánlatok Goldberger Gábor, Marosborsai Intézendők. 6060

### Pincemunkások

értő, józan, megbízható egyén alkalmazást nyerhet. Cim a kiadóban. 6058

### Fiatal műszerkereskedő segéd

felvétetik. Cim a kiadóban. 6063

### Hegedű tanítót

keresek kis fiám részére. Cim a kiadóhivatalban. 6084

### Perfect

német-magyar irnokot vagy irnokot keres Luttvácz József, Asztalos Sándor-utca 8. szám. 6026

### Mindenaz,

a főzésben járatos, felvétetik. Jelentkezni Losonczy ékszerüzletben, Szabadságtér. 6078

### Kisasszony,

ki németül is beszél, három és hat éves leánykához felvétetik Braun Adolf, f. kereskedőnél, Umkelakán. 6033

### Nyomdaüzemnek

felvétetik két fő, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

### Gyakorlott, jóírású,

gyors- és gépirónő, önálló munkaadó, azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatok az Aradi Közlöny kiadóhivatalába intézendők. 6000

**Vas-**  
és hűszerüzletben egy jóérköltű fiú tanulóknak felvétetik. Mészner A. Adolf, Pankota. 5476

## Lakást keres.

### Házaspár részére

2 szobás konyhás butorozott lakás kerestetik. Címek Pichler papírkereskedésbe, Bohus-palota kéretnek. 5940

## Vétel és eladás.

### 14 karátos aranyat

7 koronáért bevált Brandes ékszerész, József főherceg-ut 12., Lutheránus templom mellett. 6065

### Építetlen

és fabulorgyár, gőzerőre berendezve, modern felszereléssel eladó. Cim a kiadóban. 6072

### Iskolai hanglegyek,

hegedű- és zongora iskolák, minden zenéde részére Deák Béla könyv- és papírkereskedésben, Forray-utca. Gr. Nádasdy-palota. 4421

### Egy szög használt egyenáramú

2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

### Használt ólom

megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

### Tégla

jóminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos árban kapható. Jiraszek iroda Lovarda-u. 1. szám, telefon 1097., vagy Lázár iroda, Hasszinger-utca 5. szám, telefon 747. szám. 3783

### II—keronát

fizeték egy gram legfinomabb aranyért. Zalogcédulákat a legmagasabb áron veszek. Brandes órá- és ékszerész, József főherceg-ut 12. szám. (Lutheránus templom mellett.) 5618

### Finom csemegés: 5-6

kapható Winkler József szőlőgazdaságában. Arad Batthyány-utca 11. 5547

### Bognár

szerszám és gazdasági faárúk kaphatók Aufricht Miksa fakereskedésben Arad, Vásártér 1. 5613

### Tűgy- és cser-makk

területeket bérbe veszek, esetleg felezett makkot bármilyen kis- és nagymennyiségben veszek. Ajánlatokat kérek. Goldis Kornél, Nadab. 5541

### 14 karátos aranyat

kor. 6-50-től kor. 6-85-ig beváltak. Orvogy Beck Mórné, Asztalos Sándor-u. 2. 5900

## Ingatlan.

### Üzleti ház,

melyben régi, nag. forgalmu vendérlő van, kitűnő hely, vegyeskereskedés hozzákapcsolására, vagy kávéháznak. A célnak megfelelően, teljesen újformá, modernül van felépítve, eladó. Bővebbet a tulajdonosnál, Magyar-utca 10., Csiky Gergely-utcai kapu. 6062

### Magánház,

két 8 szobás lakással, fűdősobával, villany- és gázzal, a belvárosban, eladó. Cim a kiadóban. 6067

### Az állomás közelében

egy bérház nagy kerttel, eladó. Bővebbet Lővész-utca 4/a. 6075

### Modern,

kisebb ház, a belvárosban megvételre kerestetik. Cim a kiadóban. 6074

### Egy ház eladó

tíz lakással, előnyös feltételek mellett. Akác-utca 1. szám. 5932

### Hátér-utca 1. számu

földesintés ház, otcson eladó. Bővebbet Kossuth-utca 66 sz. 5995

### Eladó

Urban Iván-u. 38. számú sarokház. Bővebb felvilágosítás ugyanon. 6001

### 3 szobás uri magánház

modern berendezéssel, parkirozott fenyves udvarral, külön álló üres telekkel a belvárosban eladó. Megtekinthető délután 4-5-ig. Cim a kiadóban. 4341

## Különféle.

### Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvétetik a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc- u. Barna Béla hirdetés- és hírlapirodájában Zrínyi-u. és a Kossuth-utcai papíruzetben.

## Üzletek.

### Jóforgalmu

kis vendéglő, elutazás miatt azonnal eladó. Bővebbet Deák Ferenc- u. 33-34 6077

## Oktatás.

### Polgári iskolát tanítósz.

száman órát ad. Cim a kiadóban. 6079

### Zongora és német

órát adok mérsékelt díjazásért. Cim a kiadóban. 5859

### Zongoratanítóhoz

beiratások d. u. 2-4-ig. Mérsékelt tandíj, kitűnő módszer. Purgly Lajosné-utca 180. sz. 5969

### Okleveles tanítósz.

ki elemi iskolára képesít, elvált magántanulókat. Azonkívül zongora és német órát is. Cim a kiadóban. 6009

## Gyógyászat.

### Hehs Vasas chinabora.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-hajók, étvágytalanság, gyomorbántalmak, laz, általános gyengeség ellen. Páratlan várképző és vérjavító, biztos óvszer malarikus fertőzések- és minden infektiból eredő meg- betegedés ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 5.— kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

### Az Anusol

aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemorrhoidal-kupok, azonos összetételük folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 8 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

### Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

### Rón és vísketogén

elleni fehér kendős kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis tégegy 2 korona, nagy tégegy 8 korona 60 fillér. 6171

### A drága vanillia

teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillon, egy zacskó ára 14 fillér. Cukrárszoknak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

### Tyukaszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerész tyukaszem-tapasza. A legmegelőzhetőbb tyukaszem tapasz párnapi használata után leválk, a gyöttrő fájdalom azonnal megszűnik. Ára 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

## Kerti földek.

Zsigmondháza, a Maros mentén van még több parcella eladó. Felvilágosítás nyujt 6073

## Heller Gusztáv

Ujarad. Telefon: Ujarad 3. sz.

## Aradi écsznaádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel ... ..	6.40
Személyvonat délután ... ..	4.18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben ... ..	12.00
Személyvonat este ... ..	9.81

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel ... ..	8.06
Személyvonat délután ... ..	9.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel ... ..	7.38
Személyvonat este ... ..	7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel ... ..	5.40
Személyvonat délután ... ..	12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt ... ..	11.53
Személyvonat este ... ..	7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel ... ..	3.00
Személyvonat délután ... ..	1.13

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt ... ..	10.06
Személyvonat este ... ..	7.34

Aradról Borosjenőre indul:

Reggel ... ..	8.24
---------------	------

Aradról Borosjenőre érkezik:

Délelőtt ... ..	10.44
-----------------	-------

Borosjenőről Aradra indul:

Délután ... ..	1.30
----------------	------

Borosjenőről Aradra érkezik:

Délután ... ..	3.48
----------------	------

Aradról Ujszentannára indul:

Délután ... ..	5.30
----------------	------

Aradról Ujszentannára érkezik:

Este ... ..	6.10
-------------	------

Ujszentannáról Aradra indul:

Este ... ..	6.22
-------------	------

Ujszentannáról Aradra érkezik:

Este ... ..	6.58
-------------	------

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt ... ..	9.32
Vegyes vonat délután ... ..	6.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel ... ..	6.82
Vegyes vonat délután ... ..	4.29

Mezőhegyesről Kétégyháza indul:

Motoros vonat reggel ... ..	8.37
Motoros vonat este ... ..	6.20

Kétégyházáról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel ... ..	6.10
Motoros vonat délután ... ..	4.10

Ujszentannáról Kétégyházára ind.:

Motoros vonat reggel ... ..	9.25
Motoros vonat este ... ..	7.00

Kétégyházáról Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel ... ..	6.00
Motoros vonat délután ... ..	4.00

Borosszebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt ... ..	9.00
Vegyesvonat délután ... ..	4.45

Menyházáról Borosszebesre indul:

Vegyesvonat reggel ... ..	5.00
Vegyesvonat délután ... ..	2.39